

De schoolmeesters van Wymbritseradeel in de loop der tijden.

1. Abbega, Blauwhuis en Westhem

Op 29 aug. 1654 was mr. Rioerdt Bastiaans schooldiener in Abbega; zijn vrouw heette Douwcke Feytesdr. Op 30 jan. 1660 was hij hier nog als schoolmeester.^a

In febr. 1717 was mr. Dirk Friesenburgh dorprechter te Abbega. Het is niet zeker of hij ook schoolmeester was. Hij was hier nog in dec. 1718 en in maart 1720, maar op 26 maart 1720 is sprake van wijlen mr. Dirck Friesenburgh.^b

Op 16 mei 1730 is mr. Feite Dircks Friesenburgh, schooldienaar en organist te Abbega, aldaar overleden.^c Zijn opvolger was mr. Taco Klazes, schoolmeester en organist, die hier op 3 febr. 1732 trouwde met Antje Martens. Ze werden beiden op 23 mei 1734 tot lidmaten aangenomen op belijdenis des geloofs. Hun zoon Marten is hier gedoopt op 15 jan. 1736. Antje Martens is gestorven in 1741; toen stond hij hier nog als schoolmeester en organist.

Op 18 maart 1753 trouwde Mink Joukes Tibma, schooldienaar, dorprechter, ontvanger en organist te Abbega, met Grietje Alberts Braam. Hun zoons Jouke, Albert en Johannes zijn hier respectievelijk geboren op 16 dec. 1753, 2 okt. 1755, en 29 jan. 1762. (Jouke Tibma is later onderwijzer geworden in Goënga.) In mei 1796 was de school vacant en werden er in de *Leeuwarder Courant* sollicitanten opgeroepen. Mink Joukes Tibma heeft hier lange tijd gestaan: 50 jaar, tot zijn dood in 1803. (In de *Bijdragen van het Onderwijs* van 1803 werd deze school een zomerschooltje genoemd).

Zijn opvolger Sikke Justus Gerkema kwam in 1804 en behaalde later de 3e rang. Hij is hier op 24 aug. 1806 getrouwd met Riemke Aukes Loenstra, beiden van Abbega. Hij hertrouwde op 23 april 1810 te Oosthem met Geertje Botes Bruinsma, beiden van Abbega. Hij was hier schoolmeester en organist. Het inkomen bedroeg in 1804 *f* 180 en in 1810 *f* 242. De school werd in 1817 vernieuwd en in 1838 gebeurde dat opnieuw. Zijn zoon Bote S. Gerkema was hier ondermeester en overleed op 12 aug. 1843. Sikke Gerkema is hier overleden op 2 jan. 1844, bijna 60 jaar oud.

Omstreeks mei 1844 kwam zijn zoon Justus Sikkes Gerkema, 2e rang, uit Schettens als zijn opvolger. Zijn traktement bestond uit *f* 250, plus *f* 50 als organist en nog *f* 20 als koster, plus de schoolpenningen en een vrije woning. Hij overleed in 1864, oud 50 jaar; zijn weduwe heette Hinke P. Meilema.

Het schoolgebouw behoorde aan de hervormde gemeente, wier bestuur er een christelijk nationale school van maakte. Het gemeentebestuur heeft toen kort daarna een nieuwe openbare school gesticht in het naburige Westhem. De aanbesteding voor een nieuwe school en een schoolhuis was op 12 juli 1867. Deze school is gebouwd in de jaren 1867-1868 en werd geopend op 1 april 1868. Het eerste hoofd van deze school was Hille Keulen, hulponderwijzer te Sneek. Zijn traktement bedroeg *f* 500; betaald door de gemeente. In 1875 kwam Hotze de Jong, onderwijzer te Leeuwarden. Hij vertrok op 1 aug. 1880 naar Wolsum, toen werd ook deze school opgeheven.

a Wymbritseradeel X 9, fol. 195°; Baarderadeel P 4.

b Wymbritseradeel N 1, fol. 101°; Idaarderadeel fol. 109°.

c Collat. Wymbritseradell, fol. 29°.

Bijzonder onderwijs

De (openbare lagere) school van Abbega werd dus sedert 1864 een hervormde school. Van 1864 tot 1878 was S. Nauta hoofd van deze school. In 1878 kwam J.W. van Beem, die in 1889 vertrok naar Schettens. Hij is op 82-jarige leeftijd overleden, op 4 mei 1929. In 1884 werd door de nederlands hervormde kerk een nieuwe school gebouwd. In 1890 werd D. van Heerde hoofd van deze school en in 1904 kwam J.F. van Diemen. Hij was begonnen als onderwijzer te Woerden op 1 mei 1891 en later werkte hij in Rotterdam, IJlst, Meppel en Groningen. Op 1 okt. 1922 is hij naar Nijkerk vertrokken. In 1922 kwam H. Haagsma, die in 1953 met pensioen ging. In sept. 1953 kwam zijn opvolger: E. de Boer uit Laaghalerveen (Dr.).

In Westhem was een gereformeerde school, waar in 1946 B.R. Mulder aan het hoofd stond.

Blauwhuis

In het naburige Blauwhuis bestaat vanouds een rooms-katholieke parochie, die er reeds vóór 1873 een eigen katholieke school op nahield, gesticht in 1871. Als eerste hoofd was J.W. van der Zande aan deze school verbonden. In 1875 werd hij opgevolgd door W. Roethof, die in 1882 werd opgevolgd door E. Berendse.

In 1885 kwam Theodorus van der Loos uit St. Nicolaasga. Hij ging in 1909 met pensioen en is op 27 maart 1935 te Heerenveen overleden, oud 92 jaar. In 1909 werd J. Jacobs hoofd van deze school. In 1920 werd een nieuwe school gebouwd, de *St. Gregoriusschool*. In 1921 kwam J. Adema, die in 1926 werd opgevolgd door J.H.G. Leisink.

2. Folsgare

In Folsgare was eerst geen school; de kinderen uit het dorp gingen in de omliggende dorpen naar school, wellicht te Ysbrechtum, Oosthem of Wolsum. In 1843 werd hier evenwel door de kerkvoogdij een afzonderlijke openbare lagere school opgericht en op 6 dec. 1843 geopend met als hoofd Marten H. Reidsma, 2e rang. Het traktement bestond uit: f 200 van de grietenij, f 25 van de kerk voor klokluiden etc., de schoolpenningen van 30 à 40 leerlingen en een vrije woning. (Het schoollokaal was aan de onderwijzerswoning verbonden.) In mei 1848 trouwde hij met D.H. Bakker, weduwe Zijlstra, uit Goënga. In de zomer van 1855 kreeg hij eervol ontslag.

Op 8 okt. 1855 kwam zijn opvolger: Cornelius Livius Nauta, 2e rang en ondermeester te Lemmer. Zijn inkomen bestond uit: f 200 van de gemeente, de schoolpenningen en een vrije woning. Nauta stond hier tot 1885, toen de school blijkbaar is opgeheven.

Bijzonder onderwijs

Omstreeks 1886-1887 ontstond bij de ouders in Folsgare behoefte aan christelijk onderwijs voor hun kinderen en werd een bijzondere school gesticht. Op 20 april 1887 werd deze hervormde (CVO) school geopend, met als hoofd Johannes Steenberg uit Wommels, die tot 1888 als hoofd van deze school heeft gefunctioneerd en in Folsgare is overleden. Zijn opvolger is niet bekend, maar in 1890 was Errit de Vries hoofd van deze school. Hij was later hoofd van de *Mr. Schaberschool* van de nederlands hervormde gemeente in Den Haag, alwaar hij in mei 1939, op 76-jarige leeftijd, is overleden.

In 1892 werd A. Scheffer hoofd van deze bijzondere school in Folsigare. In 1898 werd hij opgevolgd door Pieter Koopmans, die in 1902 naar Oosthem ging. In dat jaar werd hij opgevolgd door zijn broer, Sjoerd Koopmans, die in 1904 naar Sliedrecht vertrok. In 1904 werd W. van der Brug hoofd van deze school en in 1913 werd deze opgevolgd door H. Voorthuis. In 1917 werd J.G. Lautenbach hoofd, die in 1930 naar Oudega (W.) vertrok. Hij werd in 1930 in Folsigare opgevolgd door S. Bruinsma. Vóór 1946 werd E. van Wessel aangesteld, die in 1948 onderwijzer te Hoenderlo werd. Het is niet bekend door wie hij in 1948 werd opgevolgd, maar op 1 febr. 1953 werd S.S. Lautenbach, onderwijzer te Hollandscheveld (Dr.), benoemd als hoofd van deze school. Hij was oorspronkelijk afkomstig uit Berlikum. In 1955 ging hij naar de christelijk nationale school te Heiloo.

3. Gaastmeer

In 1688 kwam hier een nieuwe schoolmeester, die echter niet met name genoemd wordt.^a In jan. 1711 was ene Wiarda schoolmeester te Gaastmeer.^b

Op 7 juni 1733 trouwde hier Claas Foppes, schooldienaar enz. te Gaastmeer, met Sijtske Pijters, beiden afkomstig van Sijbrandaburen. Hij was een zoon van de schoolmeester Foppe Clasen aldaar, en klaarblijkelijk in 1733 te Gaastmeer gekomen. Hij hertrouwde op 17 juli 1735 alhier met Acke Tjepkes van Hennaard, en op 5 juli 1739 met Bauck Fokeles uit Gaastmeer. Hij was toen ook ontvanger. Op 12 okt. 1766 is Claas Foppes, ontvanger, dorprechter en schoolmeester te Gaastmeer nog eens getrouwd, en wel met Tjittie Jans van Gaastmeer. Hij was hier in sept. 1771 nog in functie. Van zijn vele kinderen bleven de zoons Foppe, gedoopt op 7 mei 1741; Sijtse, gedoopt op 11 febr. 1757 en Douwe, gedoopt op 10 aug. 1760, in leven.

In 1800 was Jan Sjerps schoolmeester in Gaastmeer. Hij trouwde hier op 19 april 1801 met Grijtje Jans uit Het Meer bij Heerenveen. Hun zoons Jan en Sjerp zijn geboren resp. op 9 mei 1806 en 26 juli 1807. Na 1812 noemt hij zich Jan Sjerps Hoffstra.. Hij was geboren in 1767 en heeft geen rang behaald. Het traktement bedroeg in 1804 *f* 96 en in 1810 was dat *f* 104. In het voorjaar van 1832 heeft hij afstand van zijn post gedaan.

Op 14 mei 1832 kwam hier Arjen K. Kuiper, 3e rang, uit Doniaga. Hij was een zoon van Kornelis Arjens Kuiper te Heeg. Arjen Kuiper trouwde in mei 1832 met Henke Korn. Visser uit Heeg, die reeds op 14 juli 1833 is overleden. Hij is op 12 maart 1842 hertrouwd met Geertje J. Vonk. Hij heeft in 1847 een geologische kaart van Friesland uitgegeven.

In 1881 werd J. Huizinga hoofd van deze school en in 1883 kwam E. Knoop. Hij is eind 1896 gestorven. In 1897 werd J.G. Teunissen benoemd en in 1903 werd hij opgevolgd door C. Faas. In 1904 werd hij naar Goënga overgeplaatst en in 1905 werd de school opgeheven.

Bijzonder onderwijs

In 1887 is te Gaastmeer een hervormde (CVO) school opgericht met Pieter Glastra van Loon als eerste hoofd. Hij was geboren in 1861 en is gestorven op 25 jan. 1903. In dat jaar werd hij

a S. Cuperus, *Kerkelijk leven der Hervormden in Friesland tijdens de republiek*, 2 dln. (Leeuwarden 1916-1920) II, p. 171.

b Trouwboek Hommerts.

opgevolgd door J. Oostenga. De ondertussen leeggekomen openbare lagere school werd het nieuwe onderkomen van deze school. In 1905 kwam G. Krol, die op 1 juli 1908 naar Ternaard vertrok. Hij was eerder onderwijzer in Staphorst en in Hommerts geweest. In 1908 werd G. Wierda hoofd van deze school; in 1916 werd hij opgevolgd door K. Speets. In 1919 kwam A. de Boer en in 1922 C. van der Werf, die in 1930 naar Tjerkwerd vertrok. In 1931 werd R. Hiemstra, onderwijzer in Heeg, hoofd van deze school. Vermoedelijk werd hij een jaar later opgevolgd door J. Kuiper, die op 1 april 1934 hoofd werd van de gecombineerde school.

Er werd een tweede bijzondere school te Gaastmeer opgericht, van gereformeerde origine, die op 1 mei 1903 werd geopend. J. Oostenga werd toen aangesteld als hoofd van deze school. Hij was op 20 febr. 1870 geboren te Stroobos (Gr.). Hij werd opgeleid op de christelijke normaalschool te Buitenpost en werd in 1889 onderwijzer te Sliedrecht. In 1892 werd hij onderwijzer te Barneveld en in 1896 hoofd van de bijzondere school te Rozenburg. In 1899 werd hij onderwijzer in Leiden. Op 1 april 1934 ging hij met pensioen. Deze beide christelijke scholen werden op 1 april 1934 gecombineerd met als hoofd J. Kuiper, die tot die tijd hoofd van de hervormde school was geweest. De school was aangesloten bij het Christelijk Nationaal Schoolverband. In 1952 werd W. van der Holm, onderwijzer te Werkendam, hoofd van deze school. In 1954 werd hij opgevolgd door R. Cramer, onderwijzer te Engwierum.

4. Gauw

Op 3 juni 1656 was mr. Uft Jans schooldienaar te Gauw.^a In 1732 was hier - of te Goënga of te Offingawier - een zekere mr. Jacobus.

In jan. 1735 was mr. Botje Teijes hier schooldienaar, dorprechter en schoenmaker. Zijn zoons zijn hier gedoopt: Teije op 23 dec. 1736, Marten op 5 mei 1743 en Hidde op 29 aug. 1751. In 1763 moest hij in de vacante school te Goënga voorzingen. Hij was in 1779 nog in Gauw in functie.

Op 11 aug. 1797 werd te Sneek het huwelijk geproclameerd van Pieter Pieters, schoolmeester te Gauw en Claaske Jans van Sneek.^b Op 29 okt. 1797 zijn zij te Gauw getrouwd. Hij nam later de naam "Pietersen" aan. Hij was geboren in 1737 en heeft geen rang behaald. Zijn traktement bedroeg in 1804 f 104. In 1810 was dat f 153. Hij is overleden op 30 sept. 1820.

Hij werd op 19 sept. 1821 opgevolgd door M. Martens, 3e rang. Zijn traktement bedroeg f 160, de schoolpenningen en een vrije woning. In juli 1827 vertrok hij naar Nijland. In 1827 werd S.H. Krins provisioneel benoemd; op 1 maart 1828 kreeg hij een vaste aanstelling. De school werd in 1837 vernieuwd en in 1865 kwam er een geheel nieuwe school.

In 1874 werd S.H. Reitsma hoofd van deze school; in 1884 vertrok hij naar Ysbrechtum. In 1885 kwam A. Faber. Hij stond hier tot 1888, toen ook deze school werd opgeheven. In 1887 had de gemeenteraad besloten de scholen te Gauw en Offingawier op te heffen en te combineren met Goënga.

In 1880 werd te Gauw een christelijk nationale school geopend; later werd dit een

a Wymbritseradeel X 9, fol. 341°, geregistreerd 7-4-1657.

b Sneek I 5.

gereformeerde school. Wie het eerste hoofd van deze school was, is niet bekend, maar in 1884 was dat J. Wielinga. In 1910 werd Tj. van Dijk zijn opvolger. In 1911 kwam hier D. de Vries, onderwijzer te Spijk (1903) en te Arum. Hij vertrok in 1921 naar Beetgum. In 1922 werd W. Bekius aangesteld als hoofd van deze school.

In 1891 werd een tweede bijzondere (CVO) school te Gauw gesticht; later de hervormde school. Het eerste hoofd dat werd benoemd, was in 1891 Pier Groeneveld uit Hitzum. Later werd hij ook inspecteur van het CVO in Friesland en in 1923 ging hij met pensioen. Van 1901 tot 1927 was hij ook lid van de Provinciale Staten van Friesland. Hij is op 4 okt. 1931 op 74-jarige leeftijd te Sneek overleden.

Op 1 juli 1923, toen een nieuw schoolgebouw in gebruik werd genomen, werd B. Faber uit Nij Beets benoemd als hoofd. Op 1 sept. 1953 ging hij met pensioen; hij werd toen opgevolgd door J. Boersma.

5. Goënga

In 1582 was mr. Dirck Jans hier "schoelmester".^a Op 25 okt. 1593 was Abelus Stellingwarff schoolmeester te Goënga.^b In mei 1612 woonde hier een Cornelis Jelisz., die in 1609 als schoolmeester te Wons was. Het is de vraag of hij die functie hier ook vervuld heeft. In nov. 1619 was mr. Sijbren schooldienaar te Goënga.^c

In de jaren 1687-1690 was een mr. Sijds Binnerts gebruiker van "twee zathen lands" te Goënga.^d Het is niet zeker of hij schoolmeester was. (In 1691 en latere jaren was zijn zoon Binnert Sijtses huurder, maar daar stond de kwalificatie "mr." niet bij vermeld.)

In okt. 1697 was hier mr. Berend Posselman als schoolmeester; in 1702 was hij hier nog.^e Op 10 juni 1702 was zijn huwelijksaangifte te Sneek met Sijbrigh Heerts Oedtsma uit Sneek. Op 26 okt. 1720 en in jan. 1721 was R. Dijxtra schooldienaar en dorprechter te Goënga.^f In juni 1721 was Douwe Durks hier als dorprechter, of hij ook schoolmeester was, is niet bekend.^g

In dec. 1740 was mr. Ocke Melis hier schoolmeester. Zijn zoons Arjen, Melis en Gerrit zijn hier gedoopt op resp. 14 febr. 1745, 12 maart 1747 en 26 jan. 1749. In sept. 1759 kwam te Heeg: mr. Pijtter Joukes Tibma met attestatie van Goënga, alwaar hij als schoolmeester werkzaam was geweest. In 1759 kwam mr. Anne Leeljstra in Goënga als schoolmeester tegen een traktement van 100 c.g. per jaar. In de herfst van 1762 vertrok hij naar Huizum. Van 1763 tot 1770 was Hein Simonides hoofd van deze school; sedert 1770 was mr. Hille Hendricks Sijsling hier.

In nov. 1777 was Jouke Minks Tibma schoolmeester te Goënga.^h Hij was in 1753 geboren als zoon van mr. Mink Joukes Tibma te Abbega. Op 24 sept. 1782 werd in Goënga geboren

a Kerk- en pastorierekeningen Wymbritseradeel 1580-1583.

b Barradeel E 3.

c Wonseradeel S 20.

d Archief Schwarzenberg, port. XXIIb, fol. 6.

e Cuperus, *Kerkelijk leven*, I, p. 37.

f Civ. Proc. Stukken; Franeker 31a.

g Huwelijksaangifte Sneek.

h Trouwboek Hommerts.

Goitzen, de zoon van Jouke Tibma en zijn vrouw Eelts Goitzens Grondsma. Jouke Minks Tibma was hier in nov. 1782 nog werkzaam. Het traktement bedroeg steeds *f* 100 en *f* 20 voor huur van de Spearsterdyk.

In mei 1784 was Pieter Gilhuis hier als schoolmeester; hij kwam van Oudega. Hij is hier eind 1801 of in jan. 1802 overleden; in de *Leeuwarder Courant* van 16 jan. 1802 worden de schuldeisers van de boedel van Pieter Gilhuis, in leven schoolmeester en dorprechter te Goënga, opgeroepen. In 1802 kwam zijn opvolger Hans Jans Smidts uit Offingawier. Zijn traktement bedroeg 100 gulden, plus de schoolpenningen (8 stuivers per kind per kwartaal, voor degene die rekenen leerden was dat 10 stuivers per kwartaal). Hij moest begin maart 1802 beginnen; de weduwe Gilhuis bleef tot mei in het schoolhuis. De schooltijden waren dagelijks van 8-10 u., van 12-2 u. en van 3-5 uur in de periode van 20 maart tot 20 sept. In de winter was dat van 9-11 u en van 1-3 u. In dec. en jan. was er geen school. Tot zijn taken behoorde het schoonhouden van de kerk, het klokluiden en het uurwerk verzorgen. Tevens was hij dorprechter.^a In 1804 vertrok hij naar Ysbrechtum.

Zijn opvolger werd in 1804 mr. Bonne Jans Schrijfsma van Offingawier. Hij behaalde de derde rang en trouwde hier op 17 maart 1805 met Trijntje Jacobs van Scharnegoutum. Het traktement bedroeg in 1804 *f* 136 en in 1810 was dat *f* 242. De school werd in 1818 verbouwd. Hij kreeg in het voorjaar van 1851 eervol ontslag, na bijna een halve eeuw dienst. Hij is te IJlst overleden op 11 dec. 1859, oud 74 jaar en 9 maanden.

In 1851 werd Wopke Simons Krins provisioneel aangesteld. Hij was een zoon van de schoolmeester te Gauw. Op 12 aug. 1851 werd Wijbe P. van der Werff, 2e rang en ondermeester te Warrega, benoemd. Hij trouwde op 15 mei 1858 te Sneek met S.P. van der Wier. Op 7 mei 1867 werd de bouw van een nieuwe school aanbesteed; de oude school met woning werd op 12 mei 1869 publiekelijk verkocht.^b

In 1888 kwam A. Faber van de opgeheven school te Gauw; in 1899 ging hij met pensioen. Op 1 juni 1899 werd Christiaan van der Veer benoemd. Hij was op 5 maart 1864 te Heerenveen geboren. Hij was eerder onderwijzer in Wijckel, in 1882 in Tjalleberd en sedert 1895 in Warga. Op 1 mei 1904 is hij naar Nieuwehorne vertrokken. Toen kwam C. Faas van de opgeheven school te Gaastmeer. In de herfst van 1913 vertrok hij naar Scharsterbrug.

In 1914 kwam E. van der Meulen, geboren te Warga in 1872. Als reeds gehuwde timmerknecht te Warga, was hij de studie begonnen. Hij vertrok in 1919 naar Ysbrechtum.

In 1919 werd R.W. Steenhuizen uit Oppenhuizen benoemd. In de jaren twintig kwam H. Postma, die in 1929 naar Baard vertrok. In dat jaar werd hij opgevolgd door B. van den Bosch, onderwijzer te Eerbeek.

In 1930 kwam L. Larooy uit Kollumerzwaag. Op 30 okt. 1933 besloot de gemeenteraad deze school met ingang van 1 april 1934 op te heffen. Dit besluit werd op 29 nov. 1933 goedgekeurd door de Gedeputeerde Staten van Friesland. Tegen deze opheffing is men niet in beroep gegaan.

6. Heeg

Over 1580 ontving te Heeg de schoolmeester en koster Wijtze Lourens 1 jaar traktement; over

a O. Santema, 'Ut de rekkenboeken fen 'e Goaijingeaster tsjerke (1756-1826)', in: *Yn ús eigen tael* jrg. 21(1929), p.12-15.

b *Leeuwarder Courant*.

1581 nog $\frac{3}{4}$ jaar en Sijuerdt Rinckes, die hem blijkbaar opgevolgd was, kreeg over $\frac{1}{4}$ jaar traktement.^a

Omstreeks 1595 werd tot lidmaat aangenomen: Ariaen Jorisz, schooldienaar in Heeg. Hij is hier rond 1601 overleden. Op 6 juni 1607 is sprake van wijlen Adriaen Joostzn., in zijn leven schoolmeester te Heeg.^b Kort na 1600 (vóór 1603) kwam de nieuwe schoolmeester. Dit moet Jan Pijters geweest zijn, die hier op 14 okt. 1605 trouwde met Aeg Fockesdr.^c (Op 17 maart 1605 zijn te Heeg getrouwd: Hans Jans, schoolmeester en Wobbel Pijters uit Heeg. Het is niet duidelijk in welke plaats deze Hans Jans de functie van schoolmeester uitoefende.)

Tussen 1606 en 1617 - doch de jaren zijn niet precies meer na te gaan in het oude kerkboek - was Johannes Feijckesz. Eijnga schoolmeester in Heeg. Op 8 febr. 1608 werd hij genoemd: Johannes Feijckes Menaldum.^d In de periode 30 april tot 5 mei 1609 heette hij weer Joannes Feijckesz Enga.^e Hij trouwde op 14 juli 1608 met Sijtske Pijters uit Bolsward. Ook in juni 1611 was hij hier nog als schoolmeester. Op 17 mei 1612 werd hun zoon Feijcke Johannes gedoopt.

In aug. 1616 was hier mr. Gerrijt Jans, schooldienaar; in 1618 heette zijn vrouw Douue Gerckedr. (In 1612 was hij in Uitwellingerga geweest; het is niet zeker of hij daar ook als schoolmeester had gewerkt.) Hij was in 1626 ook ouderling; hij was evenwel geen dorprechter. In datzelfde jaar kwam hij tevens voor op de lidmatenlijst: Gerrit Jans schooldienaar en Herts "zijn wijff". Op 20 sept. 1633 was Harts Jurriensdr zijn vrouw.^f Gerrijt Jans was hier in 1643 nog steeds als schooldienaar; hij was toen 69 jaar oud. Op 4 mei 1652 was hij nog als schooldienaar in Heeg.^g Blijkbaar is hij in datzelfde jaar 1652 overleden; zijn weduwe Harts Jurriens vertrok naar Workum.

De (ongedateerde) *Conditien en articulen* waarop de ingezetenen van Heeg hun schoolmeester hebben beroepen, zijn in het oude kerkboek (op blz. 130) te vinden: hij moest per dag minstens vier lessen geven; 's zomers reeds om 6 uur in de morgen en 's winters om 7 uur. De beloning, in 1600 op 80 goudgulden bepaald en een praam vol zwarte turf, werd in 1640 op 140 goudgulden gebracht. Toen werd ook een nieuwe regeling voor het klokluiden getroffen.

Op 27 febr. 1653 kwam de attestatie in van Goutum van mr. Simon Lamberts, schooldienaar te Heeg en Simpken Hendriksdr, zijn huisvrouw. Zij kregen, naast niet met name vermelde dochters, hier in Heeg een vijftal zoons: Lambert gedoopt op 7 okt. 1655; Rink gedoopt op 13 febr. 1659; Hendrik gedoopt op 7 april 1661; Tobias gedoopt op 2 aug. 1663 en Jan gedoopt op 12 mei 1670. (Deze zoons noemden zich later "Haga"; vermoedelijk naar het dorp Heeg.) Hij ontving op 23 okt. 1654 *veniam aetatis* bij het Hof; hij was toen nog geen 25 jaar. In mei 1664 heette hij in de lidmatenlijst "schooldienaar en notaris publicus". Op 5 mei 1655 waren Sijmen Lammerts, schooldienaar te Heeg, en Simcken Hendricksdr echtelieden.^h In 1666 was dit nog zo. In okt. 1671 stonden op de lidmatenlijst: Simon Lamberti, ouderling en Simcken Hendriks zijn huisvrouw. Er stond toen niet meer bij "schoolmeester", maar er was toen ook

a Kerk- en pastorierekeningen Wymbritseradeel 1580-1583.

b Wonseradeel C 3.

c Trouwboek Heeg.

d Wymbritseradeel X 2, fol. 64°.

e Wymbritseradeel X 1, fol. 93°.

f Workum EE 3.

g Wymbritseradeel X 9, fol. 95.

h Wymbritseradeel X 9, fol. 228.

nog geen andere. Hij was op 29 okt. 1672 nog schooldienaar.^a Hij heette in dec. 1675 "ontfanger, dorprechter en ouderling".

In nov. 1675 werd aangenomen op belijdenis van het geloof: Lambertus Simonides, schooldienaar te Heeg. Hij was dus de oudste zoon van Simon Lamberts, die dus in die tijd de school aan zijn zoon overdeed, en zelf notaris enz. bleef. Met zijn vrouw Simpkien was hij hier nog in 1678 en 1687 als ontvanger. In 1694 was hij nog steeds ontvanger, maar toen was Jancke Albertsdr. zijn vrouw. Korte tijd later zijn zij naar Sneek vertrokken.

Mr. Lambertus hield het hier niet zo lang vol; reeds in juli 1677 was hij geen schoolmeester meer, doch "clercq ter secretarie van Wymbritseradeel te Sneek". Later werd hij "Bijzitter van het Gerecht van Wymbritseradeel". Lambertus Simonides Haga is hier kort na zijn schoolmeesterschap, op 17 juni 1678 getrouwd met Tettie Bauckes Wiersma van Sneek; dat gebeurde tijdens de afscheidspreek van zijn zwager ds. Horatius Kalsbeek. Hun zoon Sijmen werd te Sneek gedoopt op 5 aug. 1683. In 1710 werd er nog gesproken over de bijzitter Lambertus Haga. Hij is overleden op 13 maart 1732 overleden.

Ook Hendrik Simonides Haga leefde lange tijd in Heeg. Zijn broer Tobias studeerde en werd predikant te Heeg van nov. 1687 tot zijn overlijden op 15 dec. 1722 te Heeg. Tobias Simonides Haga was hier op 19 aug. 1688 gehuwd met Jeltie Jacobi Winter uit Balk.

Een zuster Jacomina Simons Haga trouwde op 31 aug. 1673 met ds. Horatius Kalsbeek van Heeg. Een andere zuster, Rinske Simonides Haga, trouwde op 6 juni 1680 te Heeg met Jurjen Johannes Walter aldaar. Ze woonden later te Woudsend. In 1702 was een Jurjen Johannes Walter procureur fiscaal van Doniawerstal; evenals in de jaren 1709, 1724 en 1727. (Hun dochter Jancke werd de vrouw van mr. Johannes Steenwijck, eerst schoolmeester en organist te Heeg en later te St. Annaparochie.)

In nov. 1677 werd in de gemeente opgenomen de schooldienaar mr. Isbrandt Jans, geboren omstreeks 1659. (Hij was dus de opvolger van Lambertus Simonides Haga.) In febr. 1681 was er een huwelijksaangifte te Sneek van Ysbrand Jansz Attmsa, organist en schooldienaar te Heeg en Antie Oepkes Deugens van Sneek. Zij zijn op 6 maart 1681 te Sneek getrouwd; zij is na 1694 overleden. Hij was in 1701 42 jaar oud.^b Hij hertrouwde op 18 febr. 1703 met Auk Meijes. Op 28 sept. 1704 werd hun zoon Jan gedoopt. Zijn vrouw overleed in nov. 1707. Naast schoolmeester was hij tevens organist; in mei 1695 bijvoorbeeld.^c Op 28 aug. 1712 hertrouwde hij met Martien Andries uit Heeg. Op 14 jan. 1720 trouwde hij opnieuw, met Antinette Hindriks Croese, maar reeds op 11 maart 1720 is hij overleden.

Op 11 aug. 1720 zijn te Heeg getrouwd: Johannes Steenwijck, organist en schooldienaar te Heeg en Jancke Jurriens Walter van Woudsend. Op 8 dec. 1720 kwam de attestatie in van Woudsend. In Heeg zijn geen kinderen van hen gedoopt. Ze vertrokken in aug. 1724 met attestatie naar St. Annaparochie. Zijn opvolger werd mr. Sijbrand Hendrix, schoolmeester en organist, die hier in dec. 1726 tot lidmaat werd aangenomen. Zijn beroepsbrief is gedateerd op 27 sept. 1726.^d Hij was hier van jan. 1730 tot 1732 tevens ouderling en vertrok nog hetzelfde jaar naar Tzum.

In de lidmatenlijst van 1733 wordt niemand aangeduid als schoolmeester. Evenmin geven de doop- en lidmaatboeken opheldering omtrent de schoolmeesters tussen 1732 en 1747. Een

-
- a Handelingen kerkenraad.
 - b Processtukken Civ. Sent., port. 57 no 4.
 - c Autorisatieboek Doniawerstal.
 - d Kerkelijk archief.

zekere Jan Ruurds komt hier voor in de jaren 1733 en 1744. Evenals Harmen Hanssen Sijsling van 1734 tot 1735 en Hans Harmens Sijsling van 1739 tot 1740.

Op 25 dec. 1747 kwam uit Tzum de attestatie in van mr. Aeldert Bartels Idzerda, schoolmeester en organist. Op 6 dec. had hij te Franeker attestatie gepasseerd, om elders te trouwen, met Fokeltje Ottes IJsendoorn van Franeker. Ze zijn te Heeg getrouwd op 10 dec. 1747. Hun zoon Barteld is hier geboren op 12 dec. 1752. Ze vertrokken in mei 1759 naar Woudsend.

In sept. 1759 kwamen mr. Pijtter Joukes Tibma en zijn zuster Tjaltie Tibma in met attestatie van Goënga. Hij trouwde hier op 7 dec. 1760 met Hiltje Abrahams, eveneens uit Heeg. Op 9 febr. 1763 is hij te Heeg overleden. In sept. 1763 kwam hier mr. Anne Halbes Leeliestra, met attestatie van Goënga. (Daar was hij als schoolmeester ook werkzaam geweest, maar nadien was hij korte tijd (in de winter van 1762/63) te Huizum geweest. Hij is hier reeds op 6 dec. 1763 overleden.

In 1764 kwam mr. Simon Olpherts Kiestra. Hij was in aug. 1761 te Zurich getrouwd, met de bovengenoemde Tjaltie Joukes Tibma van Heeg, wier attestatie in sept. 1764 inkwam van Pingjum. In febr. 1765 werd mr. Simon zelf tot lidmaat aangenomen. In de doopboeken van Heeg komen geen kinderen van hen voor. Ze waren hier in 1781 nog, evenals in juni 1788 en in 1793 werd hij nog genoemd als schoolmeester.^a Hij zal hier gestaan hebben tot circa 1795. In 1796 kwam mr. Frederik Aelderts Idzerda als schoolmeester en organist. Hij was geboren in 1768 en de zoon van mr. Aaldert Bartels Idzerda te Heeg en Woudsend. Zijn vrouw was Grietje Rutgers. Ze vertrokken reeds omstreeks juli 1798 naar Woudsend, waar hij zijn vader als schoolmeester opvolgde.

Eind 1798 kwam uit Sloten mr. Wicher R. Steenbeek, schoolmeester en organist. Hij was geboren in 1765 en heeft geen rang behaald. Zijn vrouw heette Trijntje ten Beld. Hun zoons, Reinder, Willem, Albert en Anne zijn hier respectievelijk geboren op 16 juli 1800, 27 febr. 1803, 5 juli 1805 en 9 mei 1811. Het traktement bedroeg in 1804 f 279 en in 1810 was dat f 350. In 1805 werd de school gedeeltelijk vernieuwd en vergroot.^b

De school was in 1812 vacant. In datzelfde jaar kwam Kornelis Arjens Kuiper, 2e rang, uit Luinjeberd. In 1809 was hij gehuwd met Sjoukje R. de Jong, die is gestorven op 5 dec. 1860. In 1831 werd de school verbouwd. Hun zoon Elert K. Kuiper was hier ondermeester, toen hij op 25-jarige leeftijd op 14 nov. 1842 is overleden. Een andere zoon Geert Kuiper werd eveneens ondermeester op de school van zijn vader. Hij overleed op 11 maart 1851, oud 29 jaar en 9 maanden. Kornelis Kuiper ging per 1 jan. 1860 met eervol ontslag en ontving vanwege zijn 50-jarige trouwe dienst de zilveren medaille. Op 30 okt. 1869 is hij, oud 83 jaar en 7 maanden, te Heeg overleden.

Omstreeks juni 1860 kwam Beert Hobbes van der Laan uit Uitwellingerga. Hij was oorspronkelijk afkomstig van het Bildt. In 1871 kwam er een nieuw schoolgebouw. Op 1 nov. 1890 werd hij opgevolgd door Andries Koster uit Hommerts, geboren op 7 aug. 1853 te Sneek. Hij was eerder onderwijzer te Sneek, Leeuwarden, opnieuw in Sneek en vervolgens te Arum. Daarna was hij hoofd van de school te Hommerts. Hij stond hier tot 1 mei 1922, toen de school werd opgeheven.

a Trouwboek Hommerts (1788); Bolsward 1a (1793).

b *Leeuwarder Courant*, 2 jan. 1805.

Bijzonder onderwijs

In Heeg werd in 1916 een hervormde (CVO) school geopend met als hoofd E. van der Schoot. Hij vertrok in 1921 naar Zwaagwesteinde. Hij werd toen opgevolgd door W. Gaastra, die in 1930 naar Hollandscheveld vertrok. In 1930 kwam J.W. ten Hoeve uit Exloërzijl; hij was hier in 1950 nog in functie.

In 1868 werd te Heeg een christelijke nationale school geopend met als hoofd J.H. Weenink. In 1874 werd P. Lub Jz. aangesteld als zijn opvolger. In 1886 kwam H.J. de Ruijter van Rinsumageest. Op 1 april 1906 kwam G.H. de Jong, onderwijzer te Heerenveen. In 1919 werd hij hoofd van een school te Amsterdam en werd M. Burggraaf hoofd van deze school te Heeg. In 1921 kwam J. Nauta; hij werd in 1924 hoofd van de *Admiraal de Ruijterschool* te Amsterdam. Hij is gestorven in mei 1941, oud 52 jaar. In 1924 werd S.J. de Groot hoofd van deze bijzondere school. In 1945 werd D. Bekius, hier reeds onderwijzer, aangesteld als hoofd. In 1953 was C.J.C. Coppe het hoofd van deze school.

In 1921 werd de rooms-katholieke *St. Jozefschool* te Heeg geopend met als hoofd C.W. Caspers, die in 1926 werd opgevolgd door J. Adema. In 1943 werd T.H. de Boer hoofd van deze school. Op 1 sept. 1951 werd hij hoofd van de RK school te Emmeloord. In datzelfde jaar werd hij opgevolgd door B.F. Hijlkema, onderwijzer te Schalkhaar.

7. Hommerts

In sept. 1429 heeft Johannes Splinter, een kloostergeestelijke, het bestuur van de scholen te Hommerts en Jutrijp ter hand genomen, met goedvinden van de pastoor Simon van Enkhuizen. Op Allerheiligen 1434 kreeg hij een school te Langweer.^a

In Jutrijp was in 1581 Cornelis "schoelmester" en in 1582 was dat Johannes.^b

Petrus Aemilius is na 1589 en vóór 1600 enige tijd schoolmeester in Hommerts geweest.^c In dec. 1602 was Raeffel Mathijsz schoolmeester in de Hommerts.^d

Op 19 jan. 1608 "protesteert Enne Agis als kerckvoecht in de Rijp [=Jutrijp] de effecten vande opsegginge Pieter Freerxz scholmr. aldaer gedaen, vande huysinge, pensie ende schoeldienst dien hij bewoent, gebruyckt ende genoten heeft ...".^e In okt. 1608 was sprake van Pijeter Freerx, de "gewesene schooldienaer" van Jutrijp en in juni 1611 van Hommerts.^f

In 1609 vertrok een meijster Otto van St. Nicolaasga naar Hommerts; het is evenwel nog maar de vraag of hij schoolmeester was. Ofschoon de doop- en trouwboeken van Hommerts lopen vanaf 1628, vinden we er in de hele 17e eeuw geen schoolmeesters in opgetekend, ook niet van Jutrijp. Misschien hebben beide dorpen in de 16e en 17e eeuw één schoolmeester gehad. Op 3 mei 1626 was Botte Jansz schoolmeester in de Hommerts; hij was afkomstig van

-
- a G.H. van Borssum Waalkes, 'Uit een oud kalendarium van de Hommerts en Jutrijp', in: *Friesche Volksalmanak* 1885, pp. 43-53; p. 46.
b Kerk- en Pastorierekeningen Wymbritseradeel.
c Zie Hallum; Crim. Sent. JJ 5, 16 juli 1601.
d Wymbritseradeel Q 2.
e Wymbritseradeel C 3.
f Ordonnantieboek.

Doniaga.^a Op 30 april 1629 Bonne Eeuesz hier als schooldienaar; zijn vrouw was His Pieckedr.^b Hij was hier nog op 14 aug. 1639 en op 18 mei 1854.^c

In mei 1669 kwam mr. Pijtter Luijtiens als schoolmeester te Engelum, met attestatie van Jutrijp. In mei 1676 kwam te Beers mr. Ymke Douwes, schoolmeester, met attestatie van Jutrijp en Hommerts. Op 25 dec. 1688 kwam te Dedgum mr. Christoffel de Vries, schoolmeester met attestatie van Hommerts en Jutrijp. Van deze drie personen is het niet duidelijk of zij te Hommerts en Jutrijp ook als schoolmeester werkzaam zijn geweest.

In nov. 1699 was sprake van wijlen Mathijs Freercx, in leven dorprechter en ontvanger van Hommerts; zijn vrouw was Trijntie Lolkes. Hun kinderen waren toen Lolke, in het 19de jaar en Pijter en Freerck Mathijssen, beiden in het 16de jaar. In okt. 1705 was mr. Pijter Ypes ontvanger in de Hommerts. In nov. 1714 was hij overleden.^d

Op 26 dec. 1727 werd Hendrik Eghberts, schoolmeester te Hommerts, aangenomen op belijdenis van het geloof. In okt. 1735 was Thomas Freerks schoolmeester te Hommerts; op 23 okt. 1735 werd namelijk zijn zoon Herre gedoopt. In okt. 1729 woonde hij met zijn vrouw Sijts Klaazes nog te Jutrijp; op 16 okt. 1729 werd daar hun zoon Klaas gedoopt. Op 15 maart 1739 werd in Hommerts hun zoon Jan gedoopt. Op 25 sept. 1744 was Sietske Klazes 47 jaar oud, vrouw van Thomas Freercks, schoolmeester te Hommerts.^e Thomas Freercks was in febr. 1750 nog schoolmeester te Hommerts.

Op 27 jan. 1762 trouwden te Hommerts: Hein Simons, schoolmeester en Joukjen Yttes, beiden van Hommerts. Hij stond hier evenwel niet lang als schoolmeester. Op 24 mei 1765 werd te Jutrijp gedoopt: Pier, zoon van Haring Piers, schoolmeester en Gerbrig Engles, echtelieden te Hommerts. Hij was hier in nov. 1767 nog.

In febr. 1769 was hier mr. Hendrik Roelofs, met zijn vrouw Froukjen Durks. Op 26 febr. 1769 werd hier hun zoon Roelof gedoopt. Hendrik Roelofs noemde zich later Hendrik Roelofs Kort. In mei 1792 was hij hier nog; hij stond hier tot 1805.

Omstreeks okt. 1805 kwam mr. Jacob Gerrits Duiker uit Follega als schoolmeester. Hij trouwde hier op 8 dec. 1805 met Ypkjen Sijgers; ze waren beiden afkomstig van Oudega (HON). Hun zoon Gerrit is hier geboren op 25 aug. 1808. Jacob Gerrits Duiker behaalde de 3e rang. In 1805 bedroeg het traktement *f* 100, plus de schoolpenningen (van ca. 30 leerlingen à 5 stuivers per kwartaal) en dan nog een vrije woning. In 1810 was het salaris *f* 176. In 1819 heeft hij afstand gedaan van zijn post.

In 1819 was het salaris inmiddels opgelopen tot *f* 200, met de schoolpenningen van ca. 30 leerlingen en een vrije woning. Op 10 dec. 1819 kwam Ids Joh. Kisjes, 3e rang, uit Parrega, op provisionele basis. In 1820 werd dat omgezet in een vaste benoeming. Omstreeks 1819 kwam er een nieuw schoolgebouw. In 1817 was hij getrouwd met Minke L. Dijkstra. Zij overleed op 26 febr. 1828, op 34-jarige leeftijd. Zijn tweede vrouw heette Hipke K. Parma. Ids Kisjes werd in 1848 rijksontvanger te Gorredijk. Hij is op 22 juli 1857 te Gorredijk gestorven, op 64-jarige leeftijd. Zijn weduwe leefde toen nog.

Omstreeks mei 1849 kwam Rinke Kornelis Kuiper, 2e rang, uit Haskerdijken. Het salaris bedroeg toen *f* 200, de schoolpenningen en een vrije woning. In 1852 kwam er een nieuw

-
- a Wymbritseradeel X 5, fol. 164°.
b Wymbritseradeel X 7, fol. 224°.
c Wymbritseradeel Q 7 (1639) en X 9, fol. 226.
d Wymbritseradeel N 1, fol. 55° en fol. 90°.
e Processt. Crim., port. 125.

schoolgebouw en onderwijzerswoning. De bouw werd bekostigd door de rentenierende landbouwers P.D. en H.D. Bouwman. In 1862 was Cornelis Samuels Gal, geboren op 15 juni 1839, hier als ondermeester. R.K. Kuiper zou op 1 jan. 1878 met pensioen gaan, doch hij stierf reeds op 17 dec. 1877.

Op 1 april 1878 kwam Binne Bolleman Kijlstra, onderwijzer te Langweer. In 1881 werd S. Stromler benoemd en in 1882 kwam Andries Koster, onderwijzer te Arum. Omstreeks 1883 werden de scholen van Jutrijp en de Hommerts gecombineerd. Andries Koster vertrok in 1890 naar Heeg. In 1890 werd de functie door D. Wijnia waargenomen. In 1891 kwam J.O. Roosenboom, onderwijzer te Leeuwarden. In 1896 werd hij opgevolgd door G. Stastra. In 1901 kwam G. Bouwman, die in 1907 naar Tirns vertrok. In datzelfde jaar werd hij opgevolgd door L. Brouwer.

In 1913 kwam Evert Hazelhoff, van Oudega (W.). Op 30 okt. 1933 heeft de gemeenteraad deze school opgeheven. Dit besluit werd door Gedeputeerde Staten op 29 nov. 1933 goedgekeurd. Er werd nog een beroep op de Kroon gedaan, maar dat werd ongegrond verklaard bij Koninklijk Besluit van 27 april 1934. De school ging definitief dicht op 1 juni 1934. E. Hazelhoff vestigde zich in Sneek en is op 17 sept. 1951 te Leeuwarden overleden op 71-jarige leeftijd.

Bijzonder onderwijs

In 1864 werd in Hommerts een algemene christelijke school voor hervormde en gereformeerde kinderen gesticht. De school werd geopend op 4 mei van dat jaar en telde toen 29 leerlingen. Als hoofd werd W.C. van Munster aangesteld, die in 1866 naar Leeuwarden vertrok. Hij werd in datzelfde jaar opgevolgd door H. van Dehn. Voor 1873 werd hij opgevolgd door H.G. Riezink, die er in 1878 nog was. In 1883 was A. Brouwer Hz. hoofd van deze school. Hij ging mee met de Doleantie en de school werd dus christelijk nationaal. In 1892 kwam A. Bijl, die in 1902 naar Jutrijp ging. In dat jaar kwam W. Nauta, die in 1934 met pensioen ging. In 1934 werd E. Hoekstra uit Losdorp (Gr.) benoemd, maar die bedankte en werd hoofd te Oldeboorn. Toen werd S. Oosterhaven aangesteld, die in sept. 1950 naar Harmelen ging. In sept. 1950 werd P. van der Wal, onderwijzer uit Hollandscheveld, benoemd tot hoofd van de hervormde school te Hommerts. Hij kwam oorspronkelijk uit Rijperkerk. Hij was in 1954 nog in functie.

Na de Doleantie richtten de hervormden een schoolvereniging op, die in 1892 de herberg bij de brug kocht voor f 2900 en die tot school inrichtte. Deze tweede bijzondere school te Hommerts werd dus een CVO-school. Als hoofd werd toen D. Mulder aangesteld, die later hoofdredacteur van het *Friesch Dagblad* werd. Hij is in Baarn overleden op 13 juni 1932, op 69-jarige leeftijd. In 1924 kwam K. Veldman, die in 1930 naar Stedum vertrok. In 1925 werd een nieuw schoolgebouw met twee lokalen neergezet. Op 1 febr. 1930 kwam J. Koudenberg uit Pieterzijl. In 1953 werd er een derde lokaal aan de school gebouwd.

8. Jutrijp

In okt. 1608 was Pyeter Freerx ‘gewesene schoolmeester’ te Jutrijp.^a In mei 1669 vertrok mr.

a Ordonnantieboek.

Pijtter Luijtiens, schoolmeester alhier, als zodanig naar Engelum. In mei 1676 kwam te Beers: mr. Ymke Douwes schoolmeester met attestatie van Jutrijp en Hommerts. Op 25 dec. 1688 kwam te Dedgum: Christoffel de Vries schoolmeester met attestatie van Hommerts en Jutrijp. In maart 1711 was mr. Egbert Hendrix Stegringa dorprechter en ontvanger te Jutrijp en dat was in aug. 1717 nog het geval. Het is onduidelijk of hij ook schoolmeester was.^a

Op 21 dec. 1727 werd Minne gedoopt, de zoon van Anne Jans, schoolmeester te Jutrijp. Deze was hier in 1749 nog in functie. Daar hier in 1803 de oude onderwijzer M. Annes bedankte, vermoed ik dat dit de bovengenoemde Minne Annes geweest is, die hier dan waarschijnlijk omstreeks 1760 zijn vader opgevolgd is als schoolmeester. De oude M. Annes ging dus in 1803 met pensioen, te betalen ... door zijn opvolger! (Zie verder.) Hij is op 8 sept. 1807 te Hommerts overleden. Hij was wel gehuwd geweest, maar het huwelijk bleef kinderloos.

In 1803 kwam Carel Jacobus Wittermans, die benoemd werd op *f* 200 salaris, mits hij aan zijn afgetreden voorganger het oude traktement van *f* 53 uitkeerde. Hij trouwde op 31 maart 1805 te Hommerts met Trijntje Sjrks Cnossen, beiden van Jutrijp. Hun zoon Johannes is hier geboren op 12 april 1807. In zijn tijd is een nieuwe school gebouwd. Eind 1809 vertrok hij naar Boksum; de school werd toen door Pier Krijns provisioneel waargenomen.

In 1810 kwam B. Willems Haanstra, 3e rang en afkomstig uit Nijehorne. Het inkomen bedroeg toen *f* 224. Hij stierf in het voorjaar van 1821. Op 1 okt. 1821 kwam Menze Joh. Rengers, 3e rang. Zijn traktement bestond uit *f* 200, plus de schoolpenningen en woning. Hij vertrok reeds in okt. 1824 naar de Stadsarmschool te Harlingen.

Op 28 juni 1825 werd Hendrik Pieters Buisma benoemd, nadat hij al sedert okt. 1824 provisioneel werkzaam was op deze school. In 1838 trouwde hij met H. Rodenburg. De kerkvoogden lieten in 1843 een nieuwe school bouwen. H.P. Buisma is overleden op 27 mei 1866, bijna 61 jaar oud.

Eind 1866 werd Tjalke Hellinga Faber uit Poppingawier benoemd. Zijn salaris bestond toen uit *f* 450 en een woning. Hij stond hier tot 1883, toen blijkbaar de school is opgeheven. T.H. Faber werd onderwijzer te Sneek, waar hij in 1904 zijn 50-jarig jubileum vierde.

Bijzonder onderwijs

In 1883 kreeg Jutrijp zijn eigen school voor christelijk nationaal onderwijs. De school was eigendom van de nederlands hervormde kerk. Als eerste hoofd werd in dat jaar P. de Molmoncourt aangesteld. In 1902 werd hij opgevolgd door A. Bijl uit Hommerts. In 1924 werd Z. Bijl hoofd van deze school. Omstreeks 1 jan. 1930 werd hij opgevolgd door G. Knossen uit Hindeloopen.

9. Nijhuizum

Ook het dorp Nijhuizum heeft vroeger af en toe een eigen school en schoolmeester gehad, zelfs reeds in de periode 1580-1583.

Op 27 april 1687 was mr. Jentje, schoolmeester "tot Nieu-huisen". In 1689 en 1695 heeft hij het uurwerk te Gaast "vermaakt".^b In nov. 1701 was Jentie Upckes "uirwerckmaker te Nijhuisum"; in de jaren 1705-1706 was mr. Jentie Oepckes schooldienaar en ontvanger te

a Wymbritseradeel N 2, fol. 76°.

b Wonseradeel R 1, fol. 248. (1687); Kerkvoogdijrekeningen.

Nijhuizum.^a In maart 1715 werd hij in de kerkvoogdij-rekeningen van Gaast genoemd, doch zijn woonplaats werd niet vermeld.

In mei 1733 was Wouter Fungers schoolmeester van Nijhuizum; zijn vrouw heette Ynske Sijbes. Ze waren hier in mei 1735 nog.

In juli 1743 is sprake van wijlen Marten Freerks, in leven ontvanger en dorprechter te Nijhuizum. In maart 1748 was Freerck Martens ontvanger in "Nieuwhuisen".^b In nov. 1770 was hier Yttie Heins, weduwe wijlen Freerk Martens, in leven ontvanger en dorprechter te "Nieuwhuysum". Dan is Sijtse Hessels hier als dorprechter.^c Het is niet zeker of deze dorprechters/ontvangers hier ook de functie van schoolmeester vervulden.

10. Nijland

Op 1 mei 1611 was Romcke Foeckesz, schoolmeester in Nijland. Ook in mei 1620 was hij hier nog, evenals op 4 mei 1631.^d Op 28 febr. 1637 was mr. Pyco Sibrandi Jinga, schoolmeester "op 't Nieuland".^e Op 1 jan. 1653 trouwden te Abbega: mr. Jelte Sipkes van Nijland en Pijtrick Feijttis Sijtinga van Abbega. Hij komt hier in nov. 1661 nog voor en is ongetwijfeld de schoolmeester van Nijland geweest. (In sept. 1676 was Jelte Sipkes schoolmeester en voorzanger te Bolsward.^f)

In 1675 kwam Harmen Willems uit Achlum als nieuwe schooldienaar. Op 12 maart 1676 trouwde hij met Antje Pijbes van Nijland. Hij hertrouwde hier op 27 aug. 1682 met Foeckjen Rieurds. Ze vertrokken in 1693 naar Oostermeer. Hun zoon Willem Harmens (hier gedoopt op 14 jan. 1677) was later schooldienaar te Twijzel. (Hij trouwde op 27 sept. 1696 te Nijland met Janke Boers.) Hun andere zoons Rieurd, Outger en Sipke zijn hier resp. gedoopt op 19 aug. 1683, 10 jan. 1688 en 10 mei 1691.

In maart 1693 kwam Jan Martens uit Schettens. Op 20 mei 1694 trouwde hij te Nijland met Meijnske Pijbes. Hij noemde zich Jan Martens Reidsma, hoewel hij in Schettens nog Jan Martens Wallinga heette. Op 3 febr. 1722^g werd hij nog genoemd en ook in 1732 was hij nog in functie. Zijn vrouw leefde toen niet meer. Hun zoons Hillebrand, Marten en Folckert zijn hier resp. gedoopt op 21 mei 1695, 25 febr. 1703 en 19 nov. 1706.

De laatstgenoemde, mr. Folckert Jans Reitsma, volgde zijn vader omstreeks 1733 op; in aug. 1733 werden hij en zijn vrouw Tjaltie Stoffels Gaastra aangenomen als lidmaten op belijdenis van het geloof. Ze waren toen dus al getrouwd; op 14 febr. 1733 had te Sneek een huwelijksaankondiging plaatsgevonden. Ze kregen slechts één dochter. Deze mr. Folckert Jan Reitsma was behalve schoolmeester en dorprechter, ook orgelmaker; van 1748-1764 verzorgde hij bijvoorbeeld het kerkorgel te Hichtum.^h Hij kwam in deze functies in 1767 nog voor in Nijland.

a Kerkvoogdij-Rekeningen Longerhouw; Weesboek Wonseradeel S 92.

b Wymbritseradeel N 1.

c Wymbritseradeel N 2, fol. 35.

d Wymbritseradeel X 3, fol. 145 (1611) en X 6, fol. 197 (1631); Menaldumadeel O 5, p. 303 (1620).

e Wonseradeel S 36, no. 13.

f Autorisatieboek Bolsward.

g Sneek T 2.

h Kerkvoogdij-rekeningen.

In aug. 1770 werd op belijdenis van het geloof tot lidmaat aangenomen: Wijbe Wisses Tolsma, schooldienaar. Op 19 dec. 1773 trouwde hij met Jantje Pijters, eveneens van Nijland. Hun zoon Wisse werd hier geboren op 31 okt. 1774. Hij was hier in mei 1774 nog, maar heeft hier nadien niet lang meer gestaan als schoolmeester.

In 1775 was hier reeds mr. Barteld Idzerda, schoolmeester en dorprechter. Een rang heeft hij niet behaald. Hij was tevens verver en "glaasmaaker", waarvoor hij in de *Leeuwarder Courant* van 25 juni 1785 een knecht vroeg. Hij was geboren in 1752 als de zoon van mr. Aaldert B. Idzerda te Heeg. Hij trouwde op 1 sept. 1776 te Nijland met Ytske Annes uit Nijland. Ze kregen heel wat kinderen, waaronder de volgende zoons: Anne, geboren op 12 nov. 1778, Folckert, geboren op 11 febr. 1781, Hendrik, geboren op 12 april 1787, en Aldert, geboren op 14 juni 1792, en Sjoerd, geboren op 2 nov. 1795 en Aurelius, geboren op 11 april 1801. Op 26 maart 1795 hield burger B. Idzerda te Nijland een "aanspraak" bij het planten van de Vrijheidsboom, waarna men gezamenlijk een earmagnole" om de boom danste.^a In nov. 1797 kreeg hij 10 zilveren dukatons premie voor het redden van een drenkeling.^b In 1804 bedroeg zijn inkomen als schoolmeester f 156; in 1810 was dat f 184. In 1817 kwam er een nieuw schoolgebouw. Hij stond hier tot begin 1827, toen de school vacant werd. (Op 24 okt. 1846 is te Abbega gestorven: Itske Annes Vlapper, in leven vroedvrouw, weduwe van wijlen Barthold Idzerda, schoolmeester te Nieuwland, oud 90 jaar en 3 maanden. De advertentie was ondertekend door S.B. Idzerda, mede uit naam van broeder en zuster.)

De school in Nijland werd in 1827 tijdelijk waargenomen door Rein Baukes Windsma, 4e rang, die hetzelfde jaar nog naar Offingawier vertrok. Op 26 juli 1827 kwam Marten J. Martens uit Gauw. Hij kreeg in 1859 eervol ontslag. In dat jaar werd door de kerkvoogden een nieuw schoolgebouw neergezet. Marten J. Martens is overleden te Nijland op 4 jan. 1878, oud 76 jaar en 8 maanden.

In de zomer van 1860 werd Geert W. Bosma, hulponderwijzer te Sneek, benoemd als hoofd van deze school. Op 1 april 1887 kwam Heerco Douma, onderwijzer te Franeker. In 1889 werd hij opgevolgd door G.J. Bakker, die in 1900 naar Woudsend vertrok. In 1900 werd M. Reidsma tijdelijk aangesteld en in 1901 werd de school opgeheven.

Bijzonder onderwijs

Op 16 april 1884 werd te Nijland een hervormde school voor christelijk onderwijs ingewijd. Omstreeks 1 april 1884 was het eerste hoofd benoemd: H. Pollema uit Witmarsum. Hij was geboren te Makkum op 8 nov. 1851. Hij werd in 1893 lid van de Provinciale Staten en in 1901 lid van Gedeputeerde Staten. In 1902 werd hij schoolopziener in het arrondissement Weidum. Van 1908 tot 1913 was hij lid van de Tweede Kamer. Tot 1919 was hij lid van gedeputeerde staten; daarna was hij tot nov. 1931 burgemeester van Lemsterland. Hij zat tot 1923 in de Staten van Friesland. Hij is gestorven op 29 maart 1932 te Heemstede.

In 1901 werd W. Straatsma hoofd van deze school te Nijland. In 1918 werd hij opgevolgd door J.H. Lijklama van Oudega (W.). Hij werd op 1 juni 1922 hoofd van een christelijke school te Apeldoorn; op 1 april 1938 ging hij met pensioen. In 1922 werd D. de Jong benoemd als hoofd, die in 1929 naar Rijnsburg vertrok. Omstreeks 1 jan. 1930 kwam J. ten Have uit Zevenhuizen (Gr.); in 1955 was hij nog steeds hoofd van deze hervormde school te Nijland.

a *Leeuwarder Courant* 8 april 1795.

b Ordonnantieboek van Gedeputeerde Staten.

11. Offingawier

Op 14 dec. 1645 was te Bolsward de derde proclamatie van het huwelijk tussen Tjalling Harmens, schoolmeester "tot Offenwier", en Imk Wpkedr. te Knossens onder Bolsward. Op 1 mei 1671 kwam Tjepko Sannis als schoolmeester met attestatie van Eesterga.

In 1710 was Bauke Wiebrens Tepma hier ontvanger en dorprechter. Het is nog maar de vraag of hij ook schoolmeester was. In april 1733 was Jouke Jacobs Gronsma ontvanger te Offingawier. In febr. 1736 was hij bovendien nog dorprechter.^a In april 1751 was hij hier nog.^b Ook van hem is onduidelijk in hoeverre hij ook als schoolmeester werkzaam was.

Omstreeks 1800 was Hans Jans Smidts hier als schoolmeester. Hij vertrok in 1802 naar Goënga. In 1802 kwam Bonne Jans Schrijfsma als schoolmeester; in 1804 ging hij naar Goënga; het traktement te Offingawier bedroeg toen *f* 115. Zijn opvolger werd in 1805 Everen Siebes Woudstra, van Oudehaske, die hier na belijdenis van het geloof, gedoopt werd op 29 maart 1807. (Hij was geboren op 18 aug. 1784.) In 1808 is hij naar Hemelum vertrokken. In 1808 werd R. Tjeerds provisioneel benoemd; in 1811 kreeg hij een vaste aanstelling. Het traktement bedroeg toen *f* 140. Hij was in het bezit van de derde rang. Hij noemde zich na 1812 R.T. van der Veer en vertrok eind 1813 naar Tjerkwerd.

In 1814 kwam Klement J. Postmus, 3e rang. In november van datzelfde jaar vertrok hij naar Oosthem. In 1815 werd Aijse Hendriks Hemminga, 3e rang en uit Beetsterzwaag, provisioneel benoemd. In het begin van 1818 kreeg hij een vaste aanstelling. Zijn traktement bestond uit *f* 110 van de kerk, plus *f* 50 van de grietenij, de schoolpenningen (van ca. 20 leerlingen) en een woning. Hij vertrok in mei 1824 naar IJlst.

In 1824 werd Tjitze van der Meulen, 3e rang, provisioneel aangesteld. Hij vertrok in april 1825 naar Wijnaldum. In dat jaar kwam Jan Pater, die in juli 1827 naar Oosthem vertrok.

In de zomer van het jaar 1827 kwam Rein Baukes Windsma, 3e rang, provisioneel. Hij kwam uit Nijland, alwaar hij eveneens een provisionele benoeming had gehad. Op 1 maart 1828 kreeg hij hier in Offingawier een vaste aanstelling. Hij vertrok op 1 dec. 1829 naar Wolsum. In 1829 gaf hij bij Holtkamp te Sneek uit: *Friesch Blomkoerke æf Grynmank fen ytlicke Rymkes*. In 1830 kwam Eile Martens van der Wal, 3e rang; eerst provisioneel, maar op 1 april 1830 kreeg hij een vaste aanstelling. Hij trouwde op 1 febr. 1831 met Ypkjen Jellema, die hem later zou overleven. In 1833 kwam er een nieuw school. Hij schreef Friese stukken in het weekblad "De Vlieger". Hij stond hier tot aan zijn dood op 6 sept. 1860, oud 55 jaar. Zijn belangrijke bibliotheek werd op 25 febr. 1861 te Leeuwarden verkocht.

In 1861 kwam Fekke Stelma, hulponderwijzer te Sneek. Op 2 mei 1861 trouwde hij met S. Gorter van Sneek. Hij vertrok omstreeks aug. 1862 naar Baard. Eind 1862 kwam Pieter Tjalsma, hulponderwijzer te Sneek. Hij vertrok op 15 jan. 1869 naar Hitzum. In het voorjaar van 1869 kwam Everhardus Dijkstra uit het Heidenschap. Hij stond hier tot 1887, toen de school werd opgeheven.

12. Oosthem

Op 1 nov. 1641 was Heyn Matheus schoolmeester te Oosthem.^c Op 24 januari 1643 was hij

a Idaarderadeel, fol. 158.

b Wymbritseradeel, N1 fol. 153°.

c Wymbritseradeel X 7, fol. 388°.

hier nog; zijn vrouw Gees Eesges was toen al overleden. Ze hadden een zoon Eesge Heyns.^a In jan. 1650 kwam Gerrit Stevens te Wijckel als schooldienaar. Hij was afkomstig van Oosthem, maar het is onduidelijk of hij daar ook schoolmeester geweest was. In 1669 was Elconius Elcoma schooldienaar in Oosthem. In 1671 was hij in IJlst.^b

In febr. 1683 kwam te Oudega (Sm.) Jelbe Klaeses, schoolmeester, met attestatie van Oosthem. Onzeker is of hij hier ook als schoolmeester werkzaam is geweest. In 1715 was mr. H. Taconides schoolmeester te Oosthem.^c In okt. 1729 was mr. Hotze Klazes Ferwerda hier schoolmeester; zijn vrouw was Bauckjen Taekes. Hun zoon Taeke, hier gedoopt op 11 mei 1732, werd later schoolmeester te St. Annaparochie. Het gezin vertrok in mei 1737 naar Irnsum.

In 1738 werd hij in Oosthem opgevolgd door mr. Hendrik Harmens Sijsling, schoolmeester en dorprechter. Hij trouwde hier op 14 sept. 1738 met Antie Taconides, een zuster van de vrouw van mr. Hotze Klazes Ferwerda. Hun zoon Taco werd hier geboren op 20 febr. 1742 en hun zoons Harmen en Hillebrand zijn hier gedoopt op resp. 22 april 1746 en 4 mei 1749. Hoe lang hij hier nadien nog gestaan heeft, is mij niet gebleken. (De zoon Taco of Taeke Hendriks Sijsling trouwde hier op 29 nov. 1761 met Grietje Ferwerda, beiden van Oosthem.) Op 5 juni 1787 werden, volgens testament van Hille Hendriks Sijsling, schoolmeester te Oosthem, curatoren geautoriseerd over diens erfgenamen.

Op 16 sept. 1787 trouwde mr. Sijtze Pieters Wiersma, geboren op 21 juni 1767 en schooldienaar en organist te Oosthem, met Femmigje Minks Tibma, beiden van Abbega. Zijn vrouw was de dochter van zijn collega te Abbega. Ze kregen enige dochters en op 30 mei 1800 een zoon, Pieter. Het inkomen bedroeg in 1804 f 178. Hij is hier op 19 nov. 1809 overleden, oud 42½ jaar, een weduwe met 5 kinderen nalatende.

In 1810 kwam Geert Folkertsma, adjunct in Leeuwarden, als schoolmeester en organist te Oosthem. Het traktement bedroeg toen f 250. In 1810 werd de school vernieuwd. Op 20 mei 1810 is hij hier getrouwd met Joukje Wiegers, eveneens afkomstig uit Leeuwarden. Het traktement was f 200, plus de schoolpenningen en een vrije woning. De school had toen 40 leerlingen. In 1814 vertrok hij weer naar Leeuwarden.

In nov. 1814 kwam Klement J. Posthumus, 3e rang, uit Offingawier. Hij was tevens koster, organist en voorzanger. Het traktement bestond uit f 200 van de kerk en f 90 aan emolumenten, plus de schoolpenningen en een vrije woning. In 1820 kwam er een nieuwe school. Hij is in het voorjaar van 1827 overleden. Op 25 juli 1827 werd hij opgevolgd door Jan Pater, 3e rang, uit Offingawier. Hij trouwde op 1 okt. 1827 met Carina Dirks. In 1840 werd een nieuw schoolgebouw gezet. Zeker tot 3 nov. 1858 heeft J. Pater hier gestaan.^d Hij ging in 1872 met pensioen. Evenals in het combinatiedorp Abbega werd ook hier de openbare school omgezet in een bijzondere school.

Bijzonder onderwijs

Op 18 juli 1873 werd te Oosthem een hervormde school geopend in de oude openbare school,

a Wymbritseradeel X 7, fol. 427.º

b M.E. van der Meulen, 'Samuel Haringhouk, een man van betekenis in Bolsward in de 17de eeuw', in *Vrije Fries* XIX (1900), pp. 3-32, p. 32.

c Trouwboek Hommerts.

d G.A. Wumkes, *It Fryske Réveil yn portretten* (Boalsert, 1938), p. 72.

die voor die tijd toebehoorde aan de kerk. Op 15 april 1874 werd een nieuw schoolgebouw geopend. Als eerste hoofd werd in 1873 benoemd: M. Visser, geboren op 25 dec. 1844. Hij ging met de Doleantie mee en werd op 19 maart 1893 bevestigd als gereformeerd predikant te Oosthem. Op 1 aug. 1915 ging hij met emeritaat. Hij is te Huizum overleden in maart 1931. Op 1 okt. 1891 werd J.C. de Puy uit Sexbierum hoofd van deze school te Oosthem. Op 1 april 1902 ging hij met pensioen.

In 1902 kwam P. Koopmans van Folsgare. Op 7 maart 1912 werd het nieuwe schoolgebouw ingewijd. Hij is op 17 april 1924 overleden. Op 1 mei 1924 kwam Sj.R. Walda van Uithuizen, nadat hij eerder te Schraard had gewerkt. Hij was een zoon van R. Walda van Scharnegoutum. Hij ging omstreeks 1 jan. 1946 met pensioen. Op 15 jan. 1946 kwam D.R. Lammertsma, onderwijzer te Oosterend. In 1955 was hij nog in functie als hoofd van deze school.

13. Oppenhuizen

In 1580 was Sijuerdt Douwes hier als "schoelmeester". In 1581 was Egbert Egberts in deze functie.^a In 1582 was Johannes Petri hier als schoolmeester; in juni 1584 was hij hier nog als zodanig.^b

Bij resolutie van Gedeputeerde Staten van 22 febr. 1611 werden de ingezetenen van Oppenhuizen gelast "om haar van een bekwaam schoolmeester te verzien". Wanneer men hier vóór mei niet aan zou voldoen, dan zou men een schoolmeester toegewezen krijgen!

Op 21 sept. 1616 zijn te Oppenhuizen getrouwd: Feije Jans, schooldienaar van Oppenhuizen, en Griet Jans.^c In april 1670 was Botte Martens dorprechter te Oppenhuizen en in april 1677 was Atze Uilkes ontvanger te Oppenhuizen.^d Van beiden is onzeker of zij ook schoolmeester zijn geweest. Op 9 april 1702 was Antie Rommerts, weduwe van Foppe Hommes, schoolmeester te Oppenhuizen, 44 jaar oud.^e

Op 12 april 1709 werd aangenomen op belijdenis van het geloof: Sijbolt Meijes Jaarsma, schoolmeester. Er was toen mede attestatie ingekomen van Heeg van zijn vrouw Ytie Lieuwes Feikama. Hun zoons Meije en Lieuwe zijn hier respectievelijk gedoopt op 1 mei 1712 en 28 febr. 1717. Ze vertrokken eind 1718 naar Tjerkwerd.

Op 4 aug. 1719 werd aangenomen op belijdenis van het geloof: Jacobus Ferwerda, schooldienaar en voorzanger te Oppenhuizen. Op 16 mei 1723 trouwde hij hier met Gerbrig Folckerts van Hijdaard. Zij werd hier op 3 nov. 1724 op belijdenis van het geloof tot lidmaat werd aangenomen. Hun zoons Johannes, Folckert en Marten zijn hier respectievelijk gedoopt op 9 sept. 1725, 14 sept. 1727 en 26 maart 1730. In datzelfde jaar 1730 zijn ze vertrokken.

In sept. 1730 was mr. Lieuwe Pijters schooldienaar in Oppenhuizen. Tijetske Wijbes was zijn vrouw. Ze waren hier getrouwd op 24 febr. 1726 en kwamen beiden van Oppenhuizen. Ze woonden hier reeds eerder: hij was tot lidmaat aangenomen op 6 febr. 1722, met Ock Wates, zijn eerste vrouw. Op 30 jan. 1728 was zijn tweede vrouw lidmaat geworden.

a Kerk- en pastorie-rekeningen Wymbritseradeel 1580-1583.

b L.J. van Apeldoorn, *De kerkelijke goederen in Friesland*, 2 dln. (Leeuwarden, 1915) II p. 447; *Cuperus, Kerkelijk leven*, II p. 180.

c Trouwboek Sneek.

d Utingeradeel G 1, fol. 762; Ordonnantieboek Sneek (1677).

e Processtukken Civ.Sent., port. 39, no. 8.

Hun zoons Harmen en Eeltie zijn hier respectievelijk gedoopt op 25 dec. 1731 en 6 maart 1740. Op de lidmatenlijst van 1740 kwamen Lieuwe Pijters en Tijetske Wijbes beiden nog voor. In 1758 was hij nog actief als schooldienaar.^a Omstreeks 1760 is hij overleden.

Op 20 maart 1761 kwam mr. Meindert Willems met attestatie van St. Nicolaasga. Hij trouwde hier op 4 april 1763 met Ockjen Lieuwes; beiden van Oppenhuizen. (Zij kan een dochter geweest zijn van zijn voorganger Lieuwe Pijters.) Hij noemde zich hier Meindert Willems de Haan. Hun zoons Lieuwe en Willem zijn hier geboren op respectievelijk 5 dec. 1765 en 2 okt. 1768. Ze vertrokken op 17 nov. 1769 naar Oostermeer. Hij noemde zich aldaar Meindert Willems Venema.

Hij werd omstreeks 1770 opgevolgd door mr. Jan Klaases Remerij, schoolmeester te Teroele. Hij trouwde te Oppenhuizen op 26 mei 1776 met Uilkjen Annes Brinksma van Idskenhuisen. Hun zoons Klaas en Johannes zijn hier geboren op resp. 11 maart 1777 en 4 juni 1779. Jan K. Remerij is hier overleden in 1803.

In 1803 werd mr. Hendrik Willems schoolmeester en dorprechter te Oppenhuizen; hij kwam van Oldelamer. Er werd in 1804 een nieuwe school gebouwd. Het traktement was in 1804 f140; in 1810 bedroeg het f 200. Hij trouwde hier op 1 juli 1804 met Gerbrig Eeltjes, eveneens uit Oppenhuizen. Hij noemde zich toen Hendrik Willems Haanstra. In dec. 1815 heeft hij afstand van zijn post gedaan.

In 1816 werd Douwe Atzes Jongbloed, 4e rang, provisioneel aangesteld. In het begin van 1818 kreeg hij een vaste benoeming. In 1831 werd een nieuwe school gebouwd. In het voorjaar van 1864 kreeg hij eervol ontslag.

In 1864 kwam Jan L. Raadersma uit Wijtgaard. Hij was geboren op 26 nov. 1838. In jan. 1868 vroeg hij in de *Leeuwarder Courant* een kwekeling voor f195 per jaar. In 1885 besloot de gemeenteraad de school van Uitwellingerga met deze school te Oppenhuizen te combineren. In 1909 werd L. de Vries hoofd van deze school. In 1917 werd hij opgevolgd door R.W. Steenhuizen, die in 1919 naar Goënga vertrok. Op 1 maart 1920 kwam F. Terpstra, onderwijzer te Sneek. In 1922 werd Andries Koster uit Heeg tijdelijk hoofd van deze school. In 1923 werd de school opgeheven.

Bijzonder onderwijs

In 1870 werd te Oppenhuizen een christelijke schoolvereniging opgericht. Voor f1100 werd een terrein gekocht en de aannemer W. Walsweer zou voor f 6.344 een school bouwen. De eerste steen werd gelegd op 1 maart 1875 en op 1 sept. van dat jaar werd de hervormde school ingewijd. Er waren toen 70 leerlingen en het traktement van het hoofd bedroeg f 800.

Als eerste hoofd werd H. van der Meulen aangesteld, die echter in 1878 ontslagen werd wegens onzedelijke handelingen. In 1879 werd W. van der Werff benoemd, die in 1881 werd opgevolgd door H. de Vries Azn. uit Menaldum. In 1882 werd de school uitgebreid tot 2 lokalen en in 1890 volgde weer een uitbreiding. In 1912 werd S.Ch. de Boer hoofd van deze school. In mei 1951 ging hij met pensioen. Hij werd toen opgevolgd door J. Nijdam, onderwijzer te Bergum.

In 1900 werd in Oppenhuizen-Uitwellingerga een gereformeerde school opgericht. Het eerste hoofd werd A. Brandsma, onderwijzer te Gerkesklooster. Hij ging op 1 maart 1934 met

a Aengwirden G 5.

pensioen. Op die dag kwam zijn opvolger: C. Slump uit Tijnje.

In 1937 werd G. Schriener benoemd tot hoofd van deze school. Hij was reeds tijdelijk hoofd en nog eerder was hij als onderwijzer aan deze school verbonden. In 1951 was hij hier nog steeds als hoofd.

14. Oudega (W) en Idsega

Op 3 mei 1649 was Ewedt Thomas "schoolmeester in Oldegae". Evenzo op 1 mei 1653 en op 23 okt. 1654.^a Op 21 maart 1654 was een Egbert schooldienaar te Oudega; het is niet duidelijk in hoeverre het hier om dezelfde persoon gaat.^b In mei 1704 was Romcke Piers Winia dorprechter en ontvanger te Idsega; hij was dat nog in nov. 1705.^c

In 1707 was Claes Gatzes Scaevola schoolmeester te Oudega, hij was toen 32 jaar oud; in okt. 1708 werd hij ook genoemd.^d In apr. 1721 werd hij genoemd als schoolmeester en dorprechter te Oudega.^e In Idsega was hij ook ontvanger. Hij is hier overleden op 21 febr. 1736.^f

In sept. 1741 was Gadze Douwes Buma schoolmeester in Oudega. Zijn vrouw heette Minke Jans. Op 31 maart 1747 werd hier hun zoon Douwe geboren. Hij komt hier in sept. 1750 nog voor en in febr. 1751 is sprake van Gatzes Douwes Bouma, ontvanger te Idsega.^g

In 1772 was zijn zoon Douwe Gatzes Buma dorprechter te Idsega, waar hij toen ook woonde. Op 3 mei 1772 trouwde hij te Oudega met Willemke Eeltjes van Tirns. Zij leefde nog in febr. 1777, doch op 23 aug. 1778 is hij te Oudega hertrouwd met Hijlkjen Uiltjes uit Heeg. Hij zal zeer waarschijnlijk ook de schoolmeesterspost wel hebben waargenomen. Hun zoons Feike en Zipke- een zoon Gatzes is overleden- zijn te Idsega geboren, op resp. 17 nov. 1783 en 26 mei 1795. In 1783 werd hij "ontvanger en dorprechter, etc." genoemd; dat "etc." zal wel schoolmeester geweest zijn.

In mei 1791 was Ate Jacobs schoolmeester te Oudega. Hij noemde zich later Ate Jacobs Wiersma. De school stond te Oudega; Idsega droeg *f* 35 in het traktement bij. In 1804 bedroeg het gezamenlijke inkomen *f* 84, in 1810 was dat *f* 90 plus de schoolpenningen. Een rang heeft hij niet behaald. In juni 1796 werden in de *Leeuwarder Courant* sollicitanten opgeroepen voor schoolmeester en voorzanger te Oudega. Het traktement was 100 caroligulden plus woning, enz.

In 1817 dachten de Gedeputeerde Staten en de schoolopziener van het 8e district van Friesland over een combinatie van het schooltje van Sandfirden met deze school. Bij resolutie van Gedeputeerde Staten d.d. 14 dec. 1819 werd hiertoe besloten. De oude Wiersma zou zijn traktement behouden als pensioen, terwijl de meester van Sandfirden (zie aldaar) onderwijzer aan de gecombineerde school zou worden. In Oudega zou een nieuw schoolgebouw verrijzen. Op 1 nov. 1820 werd de school geopend en A.J. Wiersma ging met pensioen. Keimpe Jans

a Wymbritseradeel X 9, fol. 168 (1649); Wonseradeel GG 7 (1653); Wymbritseradeel P (1654).

b Bolsward Q 9, fol. 214.

c Wymbritseradeel N 1.

d Processtukken (1707); Trouwboek Hommerts (1708).

e Wymbritseradeel N 1, fol. 98°, 114.

f Collat. Wymbritseradeel, fol. 36; hij wordt ook genoemd in Wonseradeel Y 20, fol. 345, Y 21, fol. 3; Hem. Oldeferd & Noordwolde P 7, fol. 394°.

g Wymbritseradeel N 2, fol. 1.

Bloemhof werd op die dag hoofd van de gecombineerde school. Het traktement was f 225, de schoolpenningen van 50 leerlingen en een woning. K.J. Bloemhof is overleden op 30 nov. 1853, bijna 59 jaar oud. Zijn weduwe J.S. Feenstra is op 22 febr. 1858 overleden. Op 1 aug. 1854 kwam Eelke Meyer, 3e rang. Hij is op 28 juni 1856 te Sneek in het huwelijk getreden met J.B. Schuur. Hij vertrok in de zomer van 1860 naar Workum (Noord). Op 6 aug. 1860 werd. Jochum de Jong, hulponderwijzer te Heeg, benoemd. Zijn vrouw heette D.P. Vlas. In 1865 was Taeke Viersma hulponderwijzer en in 1866 werd Jacob Snijder uit Garijp hier hulponderwijzer. In 1896 ging J. de Jong met pensioen. Op 1 dec. 1896 kwam hier Jacob Bosma, onderwijzer te Heerenveen. Op 17 febr. 1898 trouwde hij met Lucia Weersinga van St. Jacobiparochie. Zij was toen 30 jaar en hijzelf 32 jaar. Een nieuw schoolgebouw was klaar in 1897. Op 1 maart 1903 is hij vertrokken naar Tjalleberd. In 1903 kwam J. Martens, onderwijzer te Gaastmeer. Hij ging in 1904 over naar het christelijk onderwijs en werd later onderwijzer in Oudega (HON), Woudsend, Zwolle, Koudum, en later hoofd van de christelijke school te Gaast. In 1904 werd A. Brands hoofd van deze school. Hij werd in 1906 opgevolgd door E. Hazelhoff, die in 1913 naar Hommerts vertrok. In 1914 werd H. de Jong uit Wolsum benoemd. Hij bleef hier in functie tot 1919, toen de school blijikbaar werd opgeheven.

Bijzonder onderwijs

Op 1 april 1886 werd te Oudega een hervormde school geopend. Als eerste hoofd werd toen T. Kokmeyer benoemd, die in nov. 1895 naar Kollum ging. Hij werd toen opgevolgd door W. Kijne. In 1905 werd M.A. Zwickler hoofd van deze school. In 1906 kwam J.H. Lijklama uit Hijdaard, die in 1918 naar Nijland vertrok. In dat jaar kwam K. Kuperus van West-Terschelling. Hij vertrok naar Klundert, maar zou later nog in Joure terecht komen. Op 1 febr. 1921 werd E. Krol van Paesens hoofd van deze school. Hij vertrok op 1 sept. 1925 naar Rijperkerk en werd toen opgevolgd door W. ten Hoeve. In 1930 kwam Jan Gerrit Lautenbach uit Folsgare. Hij is op 50-jarige leeftijd gestorven op 7 juni 1939. Toen werd J. Piebenga, die hier al als onderwijzer werkte, benoemd tot hoofd. Hij was geboren in 1911 en was een man van de "Friesche Beweging". In april 1945 werd hij redactielid van de *Leeuwarder Koerier*. In juli 1945 kwam H.J. de Boer, onderwijzer te Oudemirdum. Hij vertrokt naar Soest waar hij op 1 maart 1953 begon als hoofd van een hervormde school. In 1953 kwam de heer Van Beek uit Andelst (Gld.).

In 1904 werd in Oudega een christelijke school op gereformeerde grondslag gesticht. Op 1 jan. 1905 werd de school geopend, met Th. van der Mark uit Ureterp als eerste hoofd. In 1923 vertrok hij naar Oenkerk. In 1923 kwam A. Kingma uit Sondel, die in 1936 naar Marrum ging. Zijn opvolger was in 1936 G.Veurink, onderwijzer te Maassluis. Hij werd in 1939 hoofd van een school te Alteveer. In 1939 kwam M. de Jong, onderwijzer te Beetgumermolen. In 1955 was hij nog steeds als hoofd in functie.

15. Sandfirden

Op 9 dec. 1687 werd te Sloten attestatie gelicht om te "Santfoort" te trouwen door Sipke Wopkes, schoolmeester "tot Santvoort". In 1744 was te Sandfirden een mr. Wopke, die in apr. 1750 mr. Wopke Sipkes, schoolmeester, blijkt te heten, wanneer hij trouwde met Aaltje Piers

van het Heidenschap onder Workum. Hij was ongetwijfeld een zoon van de vorige meester. Wanneer hij het schooltje van zijn vader overnam, blijkt nergens; evenmin hoelang hij het bediende.

Op 12 maart 1775 werd te Sandfirden geboren: Sipke, zoon van Trijntje Sipkes en Homme Roelofs, "schoolsbedienaar" te Sandfirden. De echtelieden waren hier reeds in 1772. Tot zijn dood in 1815 heeft hij- mr. Homme Roelofs Walgra- het schooltje bediend, voornamelijk in de winterperiode.

Op 9 okt. 1815 kwam Keimpe Jans Bloemhof, 3e rang, als schoolmeester te Sandfirden. Het traktement bedroeg toen *f* 115, plus de schoolpenningen van circa 12 leerlingen à 10 stuivers per kwartaal en een vrije woning.

In 1819 werd door Gedeputeerde Staten besloten tot combinatie van zijn schooltje met dat van Oudega-Idsega. Het oude hoofd Ate J. Wiersma aldaar zou zijn traktement als pensioen behouden. Bloemhof, aan het hoofd van de nieuwe gecombineerde school te Oudega geplaatst, zou dan ontvangen: *f* 25 uit de grietenijkas en *f* 200 uit de kas van de kerk van Sandfirden en Idsega (van ieder *f*100). Zo werd het schooltje van Sandfirden op 1 nov. 1820 opgeheven. (Zie verder bij Oudega-Idsega.)

16. Scharnegoutum

In 1579 en 1580 was Matthias Gossez., schoolmeester te Scharnegoutum. In de jaren 1581-1582 werd hij Tijs Gosses genoemd.^a

Op 19 juni 1604 was Sijbren Tiardtzn., schoolmeester te Scharnegoutum; in aug. 1604 was hij dat nog.^b Hij was hier in 1613 nog. Hij vroeg toen vergoeding voor het waarnemen van de school te Loënga, waar geen schoolmeester was.^c Op 26 jan. 1613 stuurden Gedeputeerde Staten een brief aan de schoolmeester van Scharnegoutum, waarschijnlijk Sijbren Tiardtzn, omdat er klachten waren over zijn functioneren:

Eersame lieve

Wij worden bericht dat ghij gansch geen neersticheyt en gebruyckt omme de jonge jeucht die u bevolen wordt naar behooren te leeren, gelijk ghij volgens uwe beroepinge schuldigh zijt te doene ende dewijle den Ingesetene daarmede grootelycx te cort geschiet ende insonderheyt dengeenen die bij u om te leeren ter scholen gebracht worden, ende wij amptshalven schuldig zijn Sorge te dragen, dat kercken ende scholen wel moogen geregeert ende besorcht worden, soo ordonneren ende belasten wij U mits desen wel exprestelijcken omme hiernamaels beter vlijt aen te wenden, ende de kinderen in sulcken voegen te leeren ende onderwijzen, dat ons daerover geene clachten meer voor en comen. Ofte bij faulte van sulcx sullen wij veroorsaect wesen daerinne bij sulcke wegen te versien, die tott uwes voordeele gansch niet en sullen strecken. Daarvan wij u bij deesen wel willen gewaerschout hebben, u heirmede in schuts des Almachtigen bevelende, uijt Leeuwarden desen 26 Januarij 1613^d

-
- a Sententieboeken (1579); Lidmatenboek Sneek (1580); Kerk- en pastorierekeningen Wymbritseradeel 1580/83.
 - b Wymbritseradeel C 3.
 - c Classis Acta Sneek.
 - d Missiveboek Gedeputeerde Staten G 24/3.

Op 25 juli 1635 was er een huwelijksaangifte te Sneek van Johannes Bernardus, "schoelmester tot [Scharne]Goutum", en Grietje Jelttes van Sneek.

In april 1708 was Foppe Leeljestra, schoolmeester te Scharnegoutum. In juni 1720 was Foppe Leliestra, oud 48 jaar, al 19 jaar dorprechter in Scharnegoutum.^a Mogelijk heeft hij hier tot 1742 gestaan, want in 1742 kwam zijn zoon mr. Halbe -Halbertus- Foppes Leeljestra, als schoolmeester van Ysbrechtum. Zijn vrouw heette Angenietje Riemers. Op 2 dec. 1742 lieten ze een dochter dopen; toen was hij hier dus reeds als schoolmeester. Hun zoons Foppe, Riemer en Abel zijn hier achtereenvolgens gedoopt op 7 april 1748, 16 mei 1751 en 17 maart 1754. Op 7 sept. 1750 was Halbe Leeljestra, ontvanger en dorprechter te Scharnegoutum, 41 jaar oud.^b In 1779 kwam hij hier in Scharnegoutum nog voor, waarschijnlijk wel tot mei 1787, toen de school volgens de *Leeuwarder Courant* vacant was.

Omstreeks 1793 kwam Roelof Hendriks (later "Buruma"), 3e rang, als schoolmeester en dorprechter uit Burum. Of hij al in 1787 hier in het dorp was, is mij niet gebleken. Zijn vrouw heette Klaaske Sjoukes van Essen. Hij bezat de derde rang. Het traktement bedroeg in 1804 *f* 160 en in 1810 was dat *f* 172. Begin 1830 ging hij met pensioen.

Op 1 april 1830 werd Namme Rintjes van der Baan, 2e rang uit Goïngarijp, benoemd. In 1836 kwam er een nieuwe school. In de zomer van 1841 is N.R. van der Baan overleden. Op 29 nov. 1841 kwam Ynte Jans Tijsma, 2e rang en ondermeester te Tzum. Hij was op 21 nov. 1841 getrouwd met Anna Willemina van Berkum. Het inkomen in 1841 bedroeg: *f* 200 van de grietenij, bovendien de schoolpenningen van 30 à 40 leerlingen, *f* 25 als organist en koster en een vrije woning. Hij is op 19 dec. 1844, op bijna 29-jarige leeftijd, overleden. Zijn opvolger Bauke Reins Windsma werd provisioneel aangesteld, maar op 27 mei 1845 kwam Ruurd Reins Reitsma, 2e rang, uit Lollum. Hij overleed op 21 dec. 1857, oud 39¾ jaar, na een huwelijk van 7 jaar met Antje E. de Haan. Daarna kwam op 12 april 1858 S.S. Smeding, hulponderwijzer te Akkrum. Op 8 mei 1858 is hij in het huwelijk getreden met A.D. Jongbloed van Oppenhuizen. In 1892 is hij met pensioen gegaan of overleden, want in dat jaar werd J.O. Rosenboom uit Hommerts tijdelijk aangesteld. In 1893 werd D. Halma benoemd, die in 1897 werd opgevolgd door Johannes Ages Knossen. Hij is hier gestorven op 6 febr. 1931, oud 61 jaar.

Bij raadsbesluit van 28 febr. 1931 zou de school met ingang van 1 mei 1931 opgeheven worden. Op 22 april 1931 werd dit besluit door Gedeputeerde Staten goedgekeurd. Er werd nog een poging gedaan door de ouders om het sluiten van de school aan te vechten, maar dat mocht niet baten. Het doek viel definitief op 16 okt. 1931, toen de school voorgoed werd gesloten.

Bijzonder onderwijs

In 1871 werd in Scharnegoutum een (CVO)-school voor hervormd onderwijs gesticht. Als eerste hoofd werd H.W. Koelman aangesteld, die in ieder geval in 1878 nog aan deze school verbonden was. In 1880 was J.H. van der Hoeven hoofd van deze school en in aug. 1882 kwam Tj. de Jong uit Kollum. Hij doleerde in 1888 en werd toen ontslagen. (Zie verder.) In 1890 kwam R.H. Walda. Hij ging op 1 mei 1922 met pensioen en is vóór 1933 overleden. Op 1 mei 1922 kwam Hessel Jan Glastra van Loon uit Rinsumageest. Hij was op 30 juni 1881

a Civ. Processtukken, port. 373.

b Processtukken, port. 143.

te IJlst geboren. Op 1 okt. 1941 is hij met pensioen gegaan. Zijn opvolger werd toen J. van der Molen, onderwijzer te Dokkum. Op 2 dec. 1952 werd een nieuw schoolgebouw geopend. Toen was J. van der Molen nog steeds in functie als hoofd.

In 1888 ging Tj. de Jong, hoofd der christelijke school alhier, over naar de gereformeerde kerk. Hij werd ontslagen en moest het schoolhuis ontruimen. Op 22 maart 1888 werd een vereniging opgericht om te komen tot een gereformeerde school. De consistorie achter de gereformeerde kerk werd als leslokaal ingericht (op de Polle). De lessen begonnen omstreeks 1 april 1888. De nieuwe school kwam gereed in het najaar en de opening van de school voor christelijk nationaal onderwijs (gereformeerd) was op 18 okt. 1888.

Sedert 10 mei 1888 was Tj. de Jong hoofd van deze school. In 1892 werd hij opgevolgd door D. Wolvius, die in 1896 weer vertrok. (Hij werd later arts en is in 1936 overleden.) Zijn opvolger was in 1896 Douwe Folkerts, van Exmorra. Hij ging op 1 okt. 1927 met pensioen en is gestorven op 30 dec. 1938, oud 76 jaar. In 1927 werd G. Bergsma hoofd van deze school. Op 9 april 1930 werd een nieuw schoolgebouw ingewijd. Zijn opvolger kwam op 1 jan. 1936: E.W. Hogeweg. Deze overleed op 21 juni 1952, op 53-jarige leeftijd. Zijn opvolger werd toen W. Tuinstra, onderwijzer te Sneek. In 1955 werd hij opgevolgd door J.N. Blom, die hier reeds als onderwijzer werkzaam was.

17. Tirns

In okt. 1585 was Herman Lambertsz "scholmeister to Tyrrens" en was Griet Willems zijn vrouw.^a In sept. 1591 was hij hier nog: hij werd toen Hermannus Lamberti genoemd.^b In april 1697 was Pijter Doekes dorprechter te Tirns; het is de vraag of hij ook schoolmeester was.^c Op 2 okt. 1704 was Siouck Ulbes, de vrouw van schooldienaar Doecke Pieters en 20 jaar oud, getuige in een proces. Hij was toen 25 à 26 jaar oud en er was een inbraak in zijn huis gepleegd.^d

Op 1 mei 1711 was mr. Botje Pijters hier als schoolmeester. Hij trouwde op 8 nov. 1716, met Rinske Doytses. In 1725 werd hij benoemd te Marrum, waar zij in 1726 naar vertrokken. In nov. 1726 kwam mr. Marten Jans Reijtsma van Burgwerd als schoolmeester. Hij trouwde op 27 april 1727 te Nijland met Anke Sjoukes Agema van Nijland. Hij werd toen de "gewesene schoenmaker te Burgwerd" genoemd. Op 11 jan. 1733 is hij hertrouwd met Aukjen Idses.^e Hun zoons Ids, Hendrik en Claas zijn gedoopt op resp. 10 juli 1735, 20 juni 1738 en 8 okt. 1745. Hij is vóór 10 sept. 1746 overleden. In 1749 woonde zijn weduwe nog in Tirns.

In 1749 was Jan Martens hier schoolmeester; hij was waarschijnlijk een zoon uit het eerste huwelijk van mr. Marten Jans. (De doopboeken lopen hier slechts vanaf 1735.) Hoe lang hij hier gestaan heeft, is mij niet gebleken. (In de doop- en trouwboeken heb ik hem niet gevonden.)

Op 18 maart 1764 zijn te Ysbrechtum getrouwd: Hendrik Martens Reitsma van Tirns en Ytie Anskes Bokma van Itens. Op 3 juni 1764 werd hun zoon Marten gedoopt. In sept. 1782 was

a Lidmatenboek Sneek.

b Van Apeldoorn, *Kerkelijke goederen*, II p. 68.

c Wymbritseradeel, N 1, fol. 27°.

d Processtukken 7 nov. 1704, port. 12; al het gestolene is opgesomd.

e Wonseradeel G 5.

Jan Douwes schoolmeester te Tirns. Hij noemde zich later Jan Douwes Krachtsma. Ook deze persoon heeft hier in de doop- en trouwboeken geen sporen nagelaten. (Wel was er voor 1782 een Jan Douwes te Ysbrechtum geweest. Hij was daar op 4 april 1774 getrouwd met Ytje Reintjes. In 1779 was hij nog te Ysbrechtum. Mogelijk was dit dezelfde persoon.) Hij was geboren omstreeks 1747 en heeft geen rang behaald. Zijn traktement bestond in 1804 uit *f* 74 en een vrije woning. Hij is hier in de zomer van 1818 overleden.

In 1818 werd Pieter Martens Jorwerda, 3e rang, provisioneel benoemd. Hij was een zoon van Marten Sikkes Jorwerda, bakker te Ysbrechtum. Eind 1819 kreeg hij een vaste aanstelling. Zijn traktement bestond toen uit: *f* 50, plus de schoolpenningen van 20 à 25 leerlingen en een woning. Hij was getrouwd met J.H. Jijpersma. In 1822 werd een nieuwe school gebouwd. In het voorjaar van 1863 kreeg hij eervol ontslag.

Op 8 mei 1863 werd Wijbren Winkler, hulponderwijzer te Bolsward, benoemd. Het traktement was *f* 400 en een woning. In 1864 kwam er een nieuwe school. Hij is in 1865 gehuwd met H.A. Schaafsma; ze kregen drie kinderen. Hij stierf op 27 febr. 1869, op 30-jarige leeftijd. In 1869 werd Haye Visser, hulponderwijzer te Zwolle, benoemd tegen een traktement van *f* 475 en een woning. In 1874 kwam Andries Visser Hzn.; in 1907 ging hij met pensioen. Hij is te Amsterdam overleden op 16 juni 1931, oud 87 jaar.

In 1907 kwam G. Bouwman uit Hommerts; hij vertrok in 1917 naar Ysbrechtum. In dat jaar kwam A. Hofstra uit Wolsum. In 1920 kwam A. Vleer, die op 1 okt. 1927 naar Woudsend vertrok. Op 16 mei 1928 werd K. Buringa, onderwijzer te Sneek, benoemd als hoofd van deze school. Eind 1930 ging hij naar Warns. In 1931 werd hij opgevolgd door G. Bosma, onderwijzer te Makkinga.

Op 30 okt. 1933 besloot de gemeenteraad deze school op te heffen. Het besluit werd door Gedeputeerde Staten goedgekeurd op 29 nov. 1933. Een beroep op de Kroon werd bij Koninklijk Besluit van 27 april 1934 ongegrond verklaard en de school werd op 1 juni 1934 gesloten.

18. Uitwellingerga

Op 27 mei 1612 was Gerrijt Jansz schooldienaar in Uitwellingerga. Later werkte hij in Heeg.^a Op 15 juni 1635 is sprake van de nagelaten weeskinderen van wijlen Oege Heeres, "in levene schoolmeyster in Utwellingerga"; curatoren waren Seerp Heeres en Hidde Jouckes.^b Op 18 febr. 1639 was mr. Gerrijt Jelles hier als schooldienaar. Zijn vrouw heette Sijbrigh Tialledr.^c In febr. 1652 kocht mr. Gerrijt Jelles, schooldienaar in "Twellingergera" een huis in de Kerkstraat (te Joure?).^d

In aug. 1709 was Heyn Tjeerds ontvanger van Uitwellingerga; het is onduidelijk of hij ook schoolmeester was.^e Op 22 maart 1711 trouwde Jelle Jans, schooldienaar te Uitwellingerga, met Antie Klazes van Hennaard.^f Beiden werden op 31 juli 1711 tot lidmaat aangenomen op belijdenis van het geloof. Hun zoons Jan, Reiner en Jelle werden hier gedoopt op resp. 11 aug.

-
- a Wymbritseradeel Q 4.
 - b Wymbritseradeel Q 7.
 - c Doniawerstal Z 4; 1648 22 sept.
 - d Haskerland K1, fol. 188.
 - e Autorisatieboek Sneek.
 - f Trouwboek.

1713, 23 juni 1726 en 14 nov. 1728. Toen de laatste zoon gedoopt werd, was de meester reeds overleden en was Antie Klazes zijn weduwe. Zij vertrok naar Sneek, kwam hier in maart 1761 terug en is hier te Uitwellingerga ook overleden.

Op 1 nov. 1737 kwam Oedonis Hendriks hier in, met attestatie van Akkrum. Hij was in Uitwellingerga op 7 juli 1737 getrouwd met Bauk Dirks van Oppenhuizen; hij heette toen Oedonis Hendriks van Idskenuizen. Er staat dan nog niet bij "schoolmeester", maar in de lidmatenlijst van 1740 werd hij schooldienaar te Uitwellingerga genoemd. Hij is hier nog in 1752.^a Hij is hier overleden in 1776.

In 1778 was mr. Jan Tjerks hier als schoolmeester. Hij was te Uitwellingerga geboren op 29 aug. 1753, als zoon van Tjerk Jans en Mintz Fockes. Hij trouwde of hertrouwde hier in nov. 1788 met Trijntje Dirks van Hommerts. Hun zoons Tjerk en Dirk zijn hier geboren op 22 maart 1793 en 12 juli 1795. Hij was hier tevens koster en voorzanger. Het traktement bestond uit: *f* 100, de schoolpenningen en een vrije woning. In 1806 heeft hij afstand van zijn post gedaan.

In 1806 kwam Luitjen Melisz, ondermeester te Woudsend, hier als schoolmeester. Het traktement bedroeg in dat jaar: *f* 100, een woning en de schoolpenningen van 15 à 20 leerlingen, tegen 6 à 8 stuivers per 3 maanden. Hij vertrok in 1808 naar Oosterwierum. In 1808 werd H.R. Joustra provisioneel aangesteld. In 1810 was de school vacant; het traktement bedroeg toen *f* 130, de schoolpenningen en een woning. In 1810 werd G.B. Bruinsma, 3e rang en geboren in 1790, benoemd als hoofd van deze school. In 1815 was W.A. Bruinsma, 3e rang, hier als hoofd. In 1821 werd Roelof Nannes Bruinsma, 3e rang, benoemd. Er kwam in 1828 een nieuwe school in het dorp. R.N. Bruinsma kreeg begin 1855 eervol ontslag en is overleden te Oppenhuizen op 16 mei 1862, oud 79 jaar.

Op 1 april 1855 kwam Beert Hobbes van der Laan, 2e rang en ondermeester te Vrouwenparochie. Hij was in 1854 gehuwd met Aafke D. Kuikstra, die op 16 sept. 1855, oud 25 jaar, overleed. Het traktement bestond in 1855 uit: *f* 200, de schoolpenningen en een woning. In de zomer van 1860 is hij naar Heeg vertrokken. Op 24 aug. 1860 kwam Gerrit Dijkstra, hulponderwijzer te St. Jacobiparochie. Hij was op 22 aug. 1860 getrouwd met J. Nieuwland van Marssum. Hij is in de zomer van 1864 vertrokken naar Wijtgaard. Op 5 sept. 1864 kwam Auke Faber, hulponderwijzer te IJlst. Het traktement was toen *f* 500 en een woning. Hij stond hier tot 1885, toen de school werd gecombineerd met die van Oppenhuizen.

19. Wolsum (incl. Westhem en Folsgare).^b

In 1581 was Buwe de schoolmeester te Wolsum en in 1582 was Sierck schoolmeester te Westhem.^c In mei 1616 was Hendrik Ebes dorprechter en ontvanger te Wolsum; het is onduidelijk of hij ook schoolmeester was.

In sept. 1630 kwam te Burgwerd Jan Geerts, met attestatie van Wolsum. Hij was daar toen - of enige tijd later- schoolmeester, en was dat vermoedelijk ook hier in Wolsum geweest. In jan./febr. 1657 was Freerck Sijmens schoolmeester te Wolsum; zijn vrouw heette Romck

a Trouwboek Hommerts; ene Hans Udonis van Uitwellingerga trouwde op 16 febr. 1752 met Berber Rienks van Noordahuizum.

b Te Westhem bestond een afzonderlijke school van 1868 tot 1880 en te Folsgare van 1843 tot 1885; zie eerder.

c Kerk- en pastorie-rekeningen Wymbritseradeel 1580/83.

Ariensdr. Ze kochten toen een huis te Bozum.^a Op 5 febr. 1676 was Tierck Worps schooldienaar en dorprechter te Wolsum.^b

Ofschoon de lidmatenlijst loopt vanaf 1715, wordt niet eerder dan in 1740 een schoolmeester genoemd: mr. Jacob Hendriks, die hier misschien al in 1715 was. Op 23 april 1741 werd hier gedoopt: Hendrik, zoon van Jacob Hendriks, schoolmeester en dorprechter, en Antie Hendriks. De echtelieden waren hier getrouwd op 10 juli 1740, of misschien hertrouwd? Hij was toen al schoolmeester te Wolsum. Zij was afkomstig van Hijdaard. Op 17 juni 1742 werd hun zoon Wobbe gedoopt. Mr. Jacob Hendriks is in mei 1747 overleden en zijn vrouw Antie overleed in nov. 1770. (Deze gegevens wijzen erop dat ze waarschijnlijk jonger was dan haar man en dus best zijn tweede vrouw geweest kan zijn.)

In jan. 1749 was mr. Thijs Doekes Halstra hier als schoolmeester. Hij werd in maart 1750 op belijdenis van het geloof tot lidmaat aangenomen; in aug. 1751 gebeurde dat met zijn vrouw Sijbrig Alberts. Hun zoons Doeke en Albert zijn hier geboren op resp. 25 okt. 1752 en 9 sept. 1759; de eerstgenoemde is evenwel overleden op 5 juni 1780. Thijs Doekes Halstra was hier in elk geval in juni 1777 nog schoolmeester.^c

In 1804 was Taco G. Krijtenburg schoolmeester te Wolsum. Hij was in 1753 te Makkum geboren als zoon van de dorprechter aldaar. Hij bezat geen rang en verdiende in 1804 *f* 100 en in 1810 *f* 76. Hij is hier op 26 juli 1822 overleden, oud 69 jaar. Hij liet Pietje Doekles als weduwe na.

In 1822 werd Sietze E. Talsma, 2e rang, provisioneel benoemd; op 1 juli 1824 kreeg hij een vaste aanstelling. In 1823 werd een nieuwe school gebouwd. Sietze Talsma vertrok in sept. 1829 naar Roordahuizum. Omstreeks 1 dec. 1829 kwam Rein Baukes Windsma, 2e rang, uit Offingawier. Hij was geboren te Bolsward op 26 juni 1801 en werd eerst schoenmakersknecht. Hij was tevens Fries dichter: van hem verscheen in 1847 *Bledden uwt mijn schrieuw-boeck* (een verzameling versjes). Hij is op 22 aug. 1862 overleden. In 1862 werd Pier F. Dijkema, hulponderwijzer te Woudsend, hier tijdelijk aangesteld. In het najaar van 1862 kwam J.J. de Vries, hulponderwijzer te Harlingen. Hij is gestorven op 24 maart 1880.

Op 1 aug. 1880 werd Hotze de Jong, van de opgeheven school te Westhem, aangesteld als hoofd van de school te Wolsum. In 1901 werd een nieuwe school gebouwd. In 1914 vertrok H. de Jong naar Oudega (W). Hij werd toen opgevolgd door A. Hofstra, die in 1917 naar Tirns vertrok. In 1918 kwam S.van Tuinen, die in 1923 werd opgevolgd door W. Boersma. Deze vertrok in 1928 naar Stavoren. In dat jaar werd W. Hemminga, onderwijzer te Beets, benoemd als hoofd van deze school. In 1931 vertrok hij naar Britswerd. Op 1 juli 1931 kwam W.P.M. Rosier uit Geldrop.

De openbare lagere school te Wolsum werd op 14 maart 1932 opgeheven door de gemeenteraad. Dit besluit werd in april 1932 goedgekeurd door Gedeputeerde Staten. De school sloot zijn deuren definitief op 1 juni 1932. Wymbritseradeel hield toen nog vijf openbare lagere scholen over. Er waren 23 bijzondere scholen, waarbij die van Wolsum nog kwam, die in een hervormde school werd omgezet.

a Baarderadeel P 4, fol. 56.

b Wymbritseradeel H 12, reg. 20-3-1677.

c Trouwboek Hommerts.

Bijzonder onderwijs

In Wolsum werd in 1932 na de opheffing van de openbare lagere school, een christelijke CVO-school gesticht. Op 1 april 1932 werd Hendrikus Johannes Martens hoofd van deze school. Hij overleed kort daarna op 21 okt. 1932, oud 43 jaar, in het Academisch Ziekenhuis te Utrecht. Sibbeltje Terpstra was zijn weduwe. Zijn opvolger werd P.J. de Smit, die in 1937 onderwijzer te Delfzijl werd.

20. Woudsend

In 1644 behoorden tot de lidmaten van de kerk: Aern Johannis, schooldienaar en Trijn Pieters, zijn vrouw.

In mei 1666 zijn te Heeg ingekomen mr. Roelof Hansen, en Antie Gerrijts, zijn wijff, met attestatie van Woudsend en Sloten. Het is niet zeker, of hij schoolmeester was. Ze waren hier ingekomen van Heeg in mei 1661, weer vertrokken in dec. 1665 en vervolgens weer ingekomen van Sloten.

In aug. 1666 is ingekomen van Ens: Hendrick Frederickx Wilkoll, schoolmeester. Hij vertrok in 1668 naar IJlst.

In aug. 1668 zijn Meijndert Pijtters, schooldienaar en Trijntie Thomasdr., echtelieden, ingekomen van Oudehorne. Op 22 april 1676 was er de huwelijksaangifte te Sneek van Annius Siamburgh, schoolmeester te Woudsend en Griettie Roelofs van der Lein van Sneek. Een dochter van dit echtpaar werd in febr. 1688 te Sneek gedoopt. Ze kwamen in de jaren 1691 tot 1694 te Sneek voor; mogelijk was hij daar ook schoolmeester.

In febr. 1679 werd tot lidmaat aangenomen: mr. Eelcke Tjaerds schooldienaar te Woudsend.

Op 5 aug. 1680 is te Heerenveen attestatie gepasseerd om elders te trouwen aan: mr. Eelco Tjaerds, schooldienaar te Woudsend, en aan Wemke Dirx uit Heerenveen. Hun kinderen zijn hier gedoopt: Rienck op 26 dec. 1682, Tjeerd op 10 okt. 1686 en Theodorus op 23 dec. 1692. Mr. Eelco Tjaerds was in 1699, 42 jaar oud. Hij is op 20 mei 1714 hertrouwd met met Geijske Wopkes Wijgersma van Warrega of Wartena. (Er staat Eelco Tjeerde, schoolmeester in Woudsend.) Hij was hier nog in jan. 1715^a en te oordelen aan de "hand" in het trouwboek, was hij hier nog langer, namelijk tot aug. 1716.

Zijn zoon Theodorus E. Tjeerde heeft waarschijnlijk de school een paar jaar waargenomen.

In 1722 was Theodorus in Woudsend nog chirurgijn; hij is later met attestatie naar Kuinre vertrokken.

Op 20 dec. 1720 kwam te Woudsend attestatie in van mr. Michiel Rommerts uit Mastenbroek. Hij is hier gestorven in 1722. Hij was hier schoolmeester geweest, dat blijkt uit de diaconierekeningen van 1721. Van 1722 tot 1725 nam mr. Theodorus E. Tjeerde althans de kerkdienst weer waar, en zeker ook wel de schooldienst.^b Hij "masterde" ook, dus was hij tevens chirurgijn.

Omstreeks aug. 1720 kwam te Heeg mr. Johannes Steenwijk, schoolmeester en organist, van Woudsend. Hij is in Woudsend ook schoolmeester geweest, te zien aan de hand in het trouwboek, van aug. 1718 af. Hij is tot lidmaat aangenomen in juli 1718 en was toen reeds

a Trouwboek Hommerts.

b Diaconierekeningen 1722/23 en 1724/25.

kerk- en schooldienaar. Hij trouwde in Heeg op 11 aug. 1720 met Janke Walter, dochter van Jurjen Johannes Walter (overleden op 5 sept. 1741) en Rintske Sijmens Haga (overleden op 26 febr. 1738), echtelieden te Woudsend. Hij kan dus met haar in die tijd kennis hebben gemaakt. In de lidmatenlijst van 1726 staan mr. Pieter Careltze, schoolmeester, en Elisabeth van Maurick, zijn echtgenote. Hun attestatie was op 27 juli 1725 ingekomen van Joure. In juni of jui 1725 had hij een huis in Joure verkocht.^a Zij vertrokken op 14 dec. 1727 met attestatie naar Oost-Indië.

Na 30 april 1728 of in 1729 werd tot lidmaat aangenomen mr. Harmen Oenes, schoolmeester. Hij trouwde hier op 8 mei 1735 met Jancke Dirks, ook van Woudsend. Hun zoons Abel en Oene zijn resp gedoopt op 19 febr. 1736 en 3 dec. 1741. Op 19 mei 1755 is hij hier hertrouwd met Yttje Wibrandi Haanstra, van Witmarsum. (Zij was toen de weduwe van de schoolmeester van Witmarsum). Harmen Oenes was schoolmeester tot aan zijn dood, in 1758. Zijn weduwe Yttje hertrouwde op 30 dec. 1759 te Bozum, met Johannes Henricus Offringa, huisman aldaar. In mei 1759 kwam mr. Aaldert Bartels Idzerda, schoolmeester, met attestatie van Heeg. Hij was tevens dorprechter en werd de eerste organist van Woudsend. (Zijn broer Hendrik B. Idzerda was schoolmeester te Grouw.) Zijn vrouw heette Fokeltje Ottes Ysendoorn. Op 18 sept. 1763 werd hun zoon Otto gedoopt. Fokeltje stierf op 27 aug. 1768. Op 14 dec. 1771 hertrouwde hij hier met Janneke Freerks van der Wilde, eveneens uit Woudsend. Hun zoon Fredrik werd hier geboren op 6 sept. 1772. Ook deze vrouw leefde niet lang. Op 31 okt. 1779 hertrouwde mr. Aaldert met Catharina van Soest uit Leeuwarden, bij wie hij een paar dochters kreeg. Op 15 okt. 1786 ging hij een vierde huwelijk aan met Foekjen Hendericus Reneman uit Woudsend. Hun zoon Hendericus Reneman Idzerda is hier geboren op 22 sept. 1787 en een andere zoon Rombartus Distelblom Idzerda, werd geboren op 12 mei 1794. In sept. 1797 was de school “nog” vacant; het traktement bestond uit *f* 130 en emolumenten.^b Aldert Bartles Idzerda zal in 1798 overleden zijn; zijn weduwe Foekje Reneman overleed op 26 jan. 1820 te Wieuwerd, oud 67 jaar.

Omstreeks juli 1798 kwam zijn zoon Fredrik Aalderts Idzerda, die van 1796 tot 1798 schoolmeester te Heeg was geweest. Zijn vrouw heette Grietje Rutgers; in 1800 waren zij al een echtpaar. Hun zoon Aaldert is hier geboren op 3 febr. 1806. Fredrik heeft geen rang behaald. Het traktement bedroeg in 1804 *f* 202 en in 1810 was dat *f* 296. Zijn broer Otto Idzerda was schoolmeester in Noordahuizum. Fredrik Aalderts Idzerda is eind 1810 of in het begin van 1811 overleden.

In 1811 kwam S.S. de Moll Moncourt, 2e rang, uit Utrecht, tegen een traktement van *f* 150, plus *f* 30 als koster en voorzanger, plus de schoolpenningen en een woning. In 1819 kwam er een nieuwe school. Meester de Moll Moncourt is nog voor 23 maart 1831 overleden. Op 9 juli 1832 kwam Hendrik Pijttersen, 2e rang, uit Rauwerd. Het salaris bestond toen uit *f* 200 en emolumenten. Op 30 okt. 1857 werd de nieuwe school ingewijd. Hendrik Pijttersen gaf in 1847 een schoolkaart van Friesland uit.^c Ook van zijn hand zijn: *Hebt de dieren lief*, leesboekje voor kinderen (uitgegeven bij J.Campen te Sneek) en *Hoe schoon is de natuur*. Hij is op 29 mei 1862 overleden, oud 55½ jaar. Zijn vrouw A. Buwalda - ze waren sedert 1827 getrouwd - bleef als weduwe achter.

a Haskerland K 8, fol. 142.

b *Leeuwarder Courant*.

c G.A. Wumkes, *Stads- en dorpskroniek van Friesland II, 1800-1900* (Leeuwarden 1934), p. 222.

Op 14 okt. 1862 werd E.K.Vierkant uit Steggerda benoemd. (Hij stond op het zetal met o.a. Th. van der Werf uit Sijbrandaburen.) In 1865 was Th. Heiner hier als hulponderwijzer. In 1900 kwam Geeuwke Jacobs Bakker uit Nijland. Hij ging op 1 okt. 1927 met pensioen en is op 27 april 1930 gestorven.

Op 1 okt. 1927 werd A. Vleer uit Tirns benoemd; hij vertrok op 1 nov. 1929 naar Balk. In 1930 kwam C. Hetteema uit Oosterend. Hij is omstreeks 1 mei 1933 vertrokken. Op 30 okt. 1933 besloot de gemeenteraad deze school op te heffen. Dit besluit werd op 29 nov. 1933 door Gedeputeerde Staten goedgekeurd. Er werd nog geprobeerd dit besluit terug te draaien, maar bij Koninklijk Besluit van 27 april 1934 werd dat beroep ongegrond verklaard. De school werd op 1 juni 1934 definitief gesloten.

Bijzonder onderwijs

In 1867 werd te Woudsend een christelijk nationale school gesticht. Deze school werd op 12 juli van dat jaar geopend, met 29 leerlingen. Het eerste hoofd werd H. Poolmeijer, die uit Kampen kwam. Hij is in 1871 naar Goes vertrokken. Op 25 mei 1871 werd hij opgevolgd door Jan. J. Vis. In 1873 telde de school al 153 leerlingen. Op 3 febr. 1874 werd R.J. van der Stal hoofd van deze school. In 1878 kwam Udo Martens, die in 1883 naar Hilversum vertrok. Hij werd toen opgevolgd door J. Voorink.

Op 1 jan. 1894 kwam Sjouke E van der Brug. Hij ging op 1 nov. 1932 met pensioen en is op op 14 april 1947, oud 74 jaar, overleden. Op 1 nov. 1932 werd J. Bootsma van Zuidwolde (Dr.) hoofd van deze school; op 1 jan. 1936 ging hij naar Hoogeveen. In 1936 kwam Meindert Wijnia uit Hindeloopen. Hij overleed op 16 febr. 1941, bijna 37 jaar oud.

In 1941 kwam S. de Jong uit Oud-Leusden. Hij werd op 1 aug. 1946 hoofd van een hervormde school te Zwolle. Op 1 aug. 1946 werd P. van der Vegt, onderwijzer te Arnhem, benoemd als hoofd van deze school. In 1949 werd hij hoofd van een school te Driebergen. In datzelfde jaar werd hij opgevolgd door G. Bos. Op 28 mei 1953 werd een nieuwe school geopend: de *Meester van der Brugschool*, met ca. 200 leerlingen. G. Bos werd in 1955 hoofd van een christelijke school in Amsterdam. Hij werd toen in Woudsend opgevolgd door de heer de Boer, onderwijzer te Uithuizen.

Op 9 april 1923 werd te Woudsend de eerste steen gelegd voor een rooms-katholieke school. De school werd geopend op 25 juni 1923 met als eerste hoofd P.G.P. Nijssen; hij werd later opgevolgd door A.H. van der Berg, die in 1930 naar Joure vertrok. Zijn opvolger werd toen G. Lunter, die in 1948 nog steeds hoofd van deze school was.

21. Ypecolsga

Ook hier schijnt af en toe een eigen school geweest te zijn. In sept. 1621 werd mr. Johannes Eringius schoolmeester in "Ipkolsgae", tot het avondmaal toegelaten met attestatie van de predikant van Tjerkgaast.^a In 1655 was hier een schoolmeester, die wegens paapsgezindheid bij de classis Sneek aangeklaagd werd.^b Op een prentje van Aede Lutzens van Ypecolsga uit

a Lidmatenboek Woudsend.

b Cuperus, *Kerkelijk leven*, II, p.128.

circa 1783 komt het "schoolmeestershuis" voor.^a

22. Ysbrechtum

In april 1669 was mr. Foecke Hoijtis, hier als schoolmeester en dorprechter.^b In de jaren 1675-1677 behoorde hij tot degenen, die onwillig waren om ter classisvergadering de formulieren te ondertekenen.^c Op 3 juni 1691 was hij getuige bij het testament van Duco Martena van Burmania; hij werd omschreven als zijnde schoolmeester en ontvanger.^d Op 13 april 1693 is ingekomen te Sneek: Fedtje Michiels, weduwe van wijlen mr. Foecke Hoites, met attestatie van Ysbrechtum.

In april 1697 was Sioerd Reins Dijxtra, dorprechter en ontvanger te Ysbrechtum; ook in de floreencohieren van 1700 werd hij genoemd.^e In juni 1720 was Suffrides Dyxtra, dorprechter en ontvanger te Ysbrechtum, 51 jaar oud. Hij was hier al 28 à 29 jaar dorprechter en hij was tevens schoolmeester.^f

Op 26 april 1726 was Anne Leelyenstra schoolmeester te Ysbrechtum. In okt. 1733 kwam hier voor: Halbertus Leeljestra schooldienaar. Op 22 dec. 1737 werd hier gedoopt Anne, zoon van Halbertus Leeljestra schooldienaar alhier, en Agnietje Riemers Wieringa. In 1742 vertrokken ze naar Scharnegoutum.

In nov. 1744 zijn te Ysbrechtum getrouwd: Hendrik Alberts Braam, schoolmeester en dorprechter alhier, en Froukjen Lamberts Veltkam. Hun tweelingzoons Albert en Lammert, zijn hier op 19 okt. 1745 gedoopt. Later werd nog een zoon Johannes gedoopt in jan. 1748 en nog een zoon Hendrik op 30 mei 1750. Hendrik Alberts Braam was hier in 1766 nog en is waarschijnlijk tot 1784 schoolmeester geweest. Op 17 maart 1797 is hij te Ysbrechtum overleden, oud 76 jaar.^g

Johannes M. Tibma was hier sedert 1784 schoolmeester, hij was afkomstig van Oudega en was een zoon van de meester van Abbega. Op 10 juli 1791 zijn te Ysbrechtum getrouwd: Johannes Minks Tibma, schoolmeester en dorprechter en Joek Wisses Tolsma, beiden van Ysbrechtum. In juni 1794 was hij hier nog als schoolmeester, maar hij is in hetzelfde jaar overleden^h. Zijn weduwe Joek W. Tolsma is in 1797 hertrouwd.

Op 16 nov. 1794 zijn hier getrouwd: Klaas Pieters Steinvoorte, schoolmeester en dorprechter, en Klaaske Roelofs Weersema, beiden van Ysbrechtum. Op 19 mei 1797 werd hier hun zoon Roelof geboren. Eind 1802 is Klaas P. Steinvoorte overleden; zijn weduwe stierf op 7 mei 1834, oud 69 jaar.

In 1803 werd Mink Tibma hier schoolmeester en organist. Hij is reeds in april 1804 overleden. Zijn opvolger was Hans Jans Smidts, schoolmeester en organist, van Goënga. Hij trouwde hier

a HW.F. Aukes, *Gedenkboek St. Michaelsparochie te Woudsend, 1337-1937* (1937), p. 11/2.

b Wymbritseradeel Q 11, fol. 137.

c Cuperus, *Kerkelijk leven*, II, p. 175.

d EEE 6, fol. 11°.

e Wymbritseradeel N 1, fol. 27°.

f Processtukken Civ., port. 373.

g De advertentie in de *Leeuwarder Courant* is getekend door Hendrik Braam, een zoon van de overledene; hij tekende mede namens zijn broer.

h *Leeuwarder Courant* 14 juni 1794.

op 14 okt. 1804 met Janneke Haijes uit Goënga. Hun zoon Jan werd hier geboren op 2 febr. 1807. Het traktement bedroeg in 1804 *f* 150 van de kerk, plus de schoolpenningen van ongeveer 25 leerlingen (à 24 tot 32 stuivers per jaar) en een woning. In 1809 deed hij afstand van zijn functie wegens doofheid.

Op 12 nov. 1809 kwam Hendrik Martens Reidsma, 2e rang, van Itens. Het inkomen bestond toen uit *f* 260, plus de schoolpenningen (ca. *f* 54). Omsteeks 1811 is de school vergroot en doelmatig ingericht. Zijn vrouw heette Neeltje Christiaans Poolstra. Hun zoon Klaas is hier geboren op 5 febr. 1810. Op 1 sept. 1826 is zijn vrouw op 39-jarige leeftijd overleden; zij waren 21 jaar getrouwd geweest. Hij hertrouwde op 6 okt. 1827 met Magdalena Jans Dijkstra, die gestorven is op 31 jan. 1847, oud 55 jaar. Hendrik Reidsma schreef enige schoolboeken o.a. over vormleer. In 1836 werd de school opnieuw verbouwd. Hij hertrouwde in 1847 met Jannetje Bogaard, die op 12 sept. 1857, op 60-jarige leeftijd, is overleden. Hij herdacht op 24 juni 1857 zijn 50-jarig jubileum in het onderwijs. Hij was op 24 juni 1807 in Stavoren begonnen als provisioneel onderwijzer; in 1808 was hij naar Itens gegaan en vervolgens was hij sedert 1809 te Ysbrechtum. Hij ontving de zilveren medaille, die hem bij Koninklijk Besluit werd toegekend. Hij is op 11 okt. 1858, oud 73 jaar en 4 dagen, te Ysbrechtum overleden.

Op 14 maart 1859 werd W.J. Keikes, hulponderwijzer te IJlst, aangesteld als hoofd van deze school. In 1884 werd hij opgevolgd door S.H. Reitsma uit Gauw. In 1913 werd A. Bijlsma uit Molkwerum hoofd van deze school. In 1917 werd hij opgevolgd door G. Bouwman van Tirns. In 1919 werd Eelke van der Meulen uit Goënga benoemd als hoofd van deze school. Hij ging op 1 juni 1936 met pensioen en is op 66-jarige leeftijd te Huizum overleden op 15 sept. 1939. Op 1 juli 1936 werd Tj. de Jong uit Engelum hoofd van de school. In 1954 was hij nog steeds in functie.